SAINI BHAWAN RUPNAGAR PUNJAB
ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ

ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ
ਤਿਮਾਹੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ

18

ਜੁਲਾਈ - ਸਤੰਬਰ 2015

ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ
Saini Sansar

ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ....

- ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਖੋਜਭਰਪੂਰ ਇਤਿਹਾਸ
- ਆਜ਼ਾਦੀ-ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ
- ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ
- ਅਦਭੁੱਤ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ
- ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ
- ਸਫ਼ਲ ਸੈਣੀ ਸ਼ਖ਼ਸ਼ੀਅਤਾਂ
- ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਨੇਕ ਚੰਦ ਸੈਣੀ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ
- ਰੌਚਕ ਸਾਹਿਤਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ
- ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ
- ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਯੋਗ ਵਰ

P U B L I S H E R S

KAKA RAM SAINI CHARITABLE TRUST (REGD.)
SAINI BHAWAN, ROPAR (RUPNAGAR) (Pb.) INDIA 140001

ਮੁੱਲ : 30 ਰੁਪਏ

Volume - V, Issue - III

Saini Sansar

(Quarterly)

July - September 2015

PUBLISHER, PRINTER & OWNER
Kaka Ram Saini Charitable Trust (Regd.)
Saini Bhawan,
Roopnagar-140001 (Pb.)

PRINTING PRESS
Tej Printing Press
Phool Chakkar Bazar,
Roopnagar -140001 (Pb.)

PLACE OF PUBLICATION
Saini Bhawan
Roopnagar -140001 (Pb.)

CHIEF EDITOR (HONORARY)
Dr. Ajmer Singh Tamber
B-12/5057, Guru Nagar,
Chandigarh Road, Roopnagar-140001 (Pb.)

CERTIFICATES :

- All Members of "Saini Sansar" magazine are honorary.
- The views expressed by the writers in their articles published in the magazine are their own. They are themselves responsible for their authenticity.
- Publication of "Saini Sansar" is non-commercial.
- Saini Sansar magazine has no political motive.

PATRON

Sh. L.R. Mundra
Asstt. Police Commissioner
(Delhi) (Retd.)

CHIEF EDITOR

Dr. Ajmer Singh Tamber
Dy. Director (Edu.) Pb. (Retd.)
Ph. : 94176-02835

MANAGER (Accounts)
S. Rajinder Singh
Supdtt. Secretriate
(Retd.)
Ph. : 94646-49922

MANAGER (Circulation)
S. Ajmer Singh Dhamrait
Supdt. Edu. Deptt. (Retd.)
Ph. : 9417586075

EDITORIAL BOARD

Dr. Jaswant Kaur Saini
Associate Professor (Retd.)
Ph. : 94178-02835

S. Balbir Singh Saini
Editor Magzine "Sool Surahi"
Ph. : 94646-47540

Sh. Rajinder Saini
Asstt. Public Relations Officer (Retd.)
Ph. : 98722-20400

S. Surinder Singh
Inspector Health Deptt. (Rtd.)
Ph. : 99880-06822

Assistant Manager (Circulation)
S. Gurcharan Singh
Supdt. Edu. Deptt. (Retd.)
Ph. : 01881220040

ADVISORS :

India : **S. Bahadurjeet Singh** President Rupnagar Press Club.
Sh. Narinder 'Nindi' Director Pb. Arts International Chd.

Australia : **S. Malkiat Singh Saini,**
5-Galea Drive, Gleawood-2768, New Sydney, Ausralia

U.S.A. : **Dr. Manavpreet Kaur** Professor (English)
2421, Bryce Wood Lane, Plano-Tx-75025 (USA).

U.K. : **Sh. Tarsem Singh Saini**
14, Forest Road, Cambridge-CB1 9JB (U.K.)

Canada : **Dr. D.P. Singh**
2516, Pollard, Drive Mississauga, Ontario, Canada-LSC3HI

Subscription / Assistance Money	India	Abroad
One Copy	₹ 30	2 £, 4 $, 4 €
Annual (Four Copies)	₹ 100	8 £, 15 $, 15 €
For Five Years	₹ 500	40 £, 75 $, 75 €

ਚੰਦਾ/ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ	ਭਾਰਤ	ਵਿਦੇਸ਼
ਇੱਕ ਕਾਪੀ	30 ਰੁਪਏ	2 ਪੌਂਡ, 4 ਡਾਲਰ, 4 ਯੂਰੋ
ਸਾਲਾਨਾ (ਚਾਰ ਕਾਪੀਆਂ)	100 ਰੁਪਏ	8 ਪੌਂਡ, 15 ਡਾਲਰ, 15 ਯੂਰੋ
ਪੰਜ ਸਾਲ (20 ਕਾਪੀਆਂ)	500 ਰੁਪਏ	40 ਪੌਂਡ, 75 ਡਾਲਰ, 75 ਯੂਰੋ

ਨੋਟ : ਆਪ ਦਾ ਚੰਦਾ ________ ਅੰਕ ਤੱਕ ਹੈ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੋਰ ਰਾਸ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

Address for Correspondence and sending assistance money :
President, Kaka Ram Saini Charitable Trust (Regd.)
Saini Bhavan, Roopnagar-140001, Punjab - India
Ph. : 01881-220078, 220181
Our Bank : Indian Bank, Ropar. IFSC Code : IDIB000R027 Account No. : 833562779
E-mail : sainibhawanrpr@gmail.com
Website : www.sainibhawan.org

Date of Publication : 05.07.2015

ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ

ਜਿਲਦ 5, ਅੰਕ 3 (ਤਿਮਾਹੀ) ਜੁਲਾਈ-ਸਤੰਬਰ 2015

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਅਤੇ ਮਾਲਕ

ਕਾਕਾ ਰਾਮ ਸੈਣੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.)
ਸੈਣੀ ਭਵਨ, ਰੂਪਨਗਰ - 140001 (ਪੰਜਾਬ)

ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ

ਤੇਜ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ , ਫੂਲ ਚੱਕਰ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਰੂਪਨਗਰ-140001 (ਪੰਜਾਬ)
ਈ ਮੇਲ : tejprinting@yahoo.com

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਸਥਾਨ

ਸੈਣੀ ਭਵਨ
ਰੂਪਨਗਰ - 140001 (ਪੰਜਾਬ)

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ (ਆਨਰੇਰੀ)

ਡਾ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਤੰਬੜ
ਬੀ-12/5057, ਗੁਰੂ ਨਗਰ,
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ, ਰੂਪਨਗਰ - 140001 (ਪੰਜਾਬ)

ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਸ

- "ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ" ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਆਨਰੇਰੀ ਹਨ।
- "ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ" ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਲੇਖਕ ਆਪਣੀਆਂ, ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।
- "ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ" ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਗੈਰਵਪਾਰਕ ਹੈ।
- "ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ" ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ ।

ਮੁੱਖ ਕਵਰ 'ਤੇ ਫੋਟੋ :
ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਨੇਕ ਚੰਦ ਸੈਣੀ ਦੀ ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ ਵਿਖੇ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤ

ਤੱਤਕਰਾ

ਕੀ	ਕਿੱਥੇ
ਸੰਪਾਦਕੀ	3-4
Brg. (Rtd.) Dilbag Singh Saini	4
ਸੈਣੀ ਇਤਿਹਾਸ	5
ਚਿੱਤ ਸ਼ੁੱਧੀ ਸਾਧਨਾ-ਯੋਗ ਨੀਂਦ	6-7
ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ-ਨੇਕ ਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ	7-8
ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ੀ ਕਹਾਣੀ-ਘੋੜੇ ਦਾ ਆਂਡਾ	9
ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ	10-12
ਜੀਵਨ ਜਾਚ-ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਜਾਵੇ	13
ਖਿਡਾਰੀ-ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ	14
ਕਵਿਤਾ-ਉਡਾਰੀਆਂ	15
Economic growth and National Integration	16-17
ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਆਜੀਵਨ ਮੈਂਬਰ	18
ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਵਜ਼ੀਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ	19-20
ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ - ਪਿੰਡ ਮੁਜ਼ਾਫਤ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੂਪਨਗਰ	21-22
ਸ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ	23-24
ਭਾਰਤੀ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਗਿਆਨੀ-ਵਰਾਹਮਿਹੀਰ	25
ਅਜਬ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ	26-27
ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪੰਨਾ	28
ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ	29
ਭੂਚਾਲ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ	30-31
ਕਵਿਤਾ	31
ਘਰੇਲੂ ਨੁਸਖ਼ੇ - ਬਹੁਉਪਯੋਗੀ ਨਮਕ	32
ਸੈਣੀ ਸਮਾਚਾਰ	33
ਸਫ਼ਲਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਧਾਈਆਂ	34
Matrimonials	35-39
ਮਾਈਗਰੇਨ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇਲਾਜ	39
ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਨੇਕ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ-ਫੋਟੋਆਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ	40

"ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ" ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ :

	ਇੱਕ ਕਾਪੀ	ਸਾਲਾਨਾ (ਚਾਰ ਕਾਪੀਆਂ)
ਟਾਈਟਲ ਕਵਰ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਬਾਹਰਲਾ ਪੂਰਾ ਪੰਨਾ (ਰੰਗਦਾਰ)	: 3500 ਰੁ:	13000 ਰੁ:
ਟਾਈਟਲ ਕਵਰ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਅੰਦਰਲਾ ਪੂਰਾ ਪੰਨਾ (ਰੰਗਦਾਰ)	: 3000 ਰੁ:	11000 ਰੁ:
ਟਾਈਟਲ ਕਵਰ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਅੱਧਾ ਪੰਨਾ (ਰੰਗਦਾਰ)	: 2000 ਰੁ:	7000 ਰੁ:
ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਪੂਰਾ ਪੰਨਾ (ਰੰਗਦਾਰ)	: 2500 ਰੁ:	9000 ਰੁ:
ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਅੱਧਾ ਪੰਨਾ (ਰੰਗਦਾਰ)	: 1500 ਰੁ:	5500 ਰੁ:
ਅੰਦਰਲਾ ਪੂਰਾ ਪੰਨਾ (ਕਾਲਾ ਤੇ ਚਿੱਟਾ)	: 2000 ਰੁ:	7000 ਰੁ:
ਅੰਦਰਲਾ ਅੱਧਾ ਪੰਨਾ (ਕਾਲਾ ਤੇ ਚਿੱਟਾ)	: 1300 ਰੁ:	5000 ਰੁ:
ਫੋਟੋ, ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ (ਰੰਗਦਾਰ) ਸਪੇਸ 4 ਸੈ.ਮੀ. x 6 ਸੈ.ਮੀ.	: 500 ਰੁ:	8 ਸੈ.ਮੀ. x 6 ਸੈ.ਮੀ. = 1000 ਰੁ:

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :- ਪ੍ਰਧਾਨ, ਕਾਕਾ ਰਾਮ ਸੈਣੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ:) ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ, ਨੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਫੂਲ ਚੱਕਰ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਰੂਪਨਗਰ (ਫੋਨ: 01881-226588) ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਕੇ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

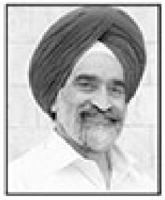

ਕੀ ਬਣੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ !

ਡਾ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ
ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਮੀਰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਛਾਤੀ ਤਾਣ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁਣ ਕਰਜ਼ਈ ਵਜੋਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੂਬਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਵਾ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਰਜ਼ਈ ਹੈ। ਸਾਲ 2014 ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਆਜ ਹੀ 8371 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 400-700 ਕਰੋੜ ਮਾਸਿਕ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇੱਕਲੇ ਮਾਰਚ 2014 ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ 2484 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਆਜ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਕਰਜ਼ਾ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸਦਾ 70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਪਹਿਲੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਹਰ ਸਾਲ ਘੱਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵੱਧਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2009-10 ਤੋਂ 2013-14 ਤੱਕ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ 9.55 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਸਾ ਲ 2009-10 ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਾ 53252 ਕਰੋੜ ਸੀ ਅਤੇ 2013-14 ਵਿਚ ਵੱਧ ਕੇ 78669 ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁੱਕੇ ਉਧਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤਤਾ ਵੀ 42 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 64 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਾਤੇ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਅੜਦੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਰੇੜ੍ਹਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟਿੰਗ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਸਾਲ 2013-14 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 95 ਦਿਨ ਲਈ ਓਵਰਡਰਾਫਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਲ 2007 ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨੌਬਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ। ਸਾਲ 2015 ਦੇ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਤਾਂ 20 ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਓਵਰਡ੍ਰਾਫਟਿੰਗ ਦੇ ਬਨਾਵਟੀ ਸਾਹ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਜਿਊਂਦੀ ਰਹੀ। ਨਵੇਂ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਅਰਧ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਬੋਰਡਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤੇ ਅਦਾਰੇ ਵੀ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਲ 2013-14 ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਿਗਮ 176 ਲੱਖ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ 43 ਕਰੋੜ, ਵਿਤ ਨਿਗਮ 10 ਕਰੋੜ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਗਰੇਨਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਊਰਮੈਂਟ ਨਿਗਮ 413.86 ਕਰੋੜ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ 267.86 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਰੋਡ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ 10.97 ਕਰੋੜ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਰਜ਼ਈ ਹੈ। ਇਸ ਵੱਲ ਲੱਖਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਡੀ.ਏ. ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦਾ 17 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ 2015 ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ 6 % ਡੀ.ਏ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵੀ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਇਸ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪਿੱਛੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਮਯੂਸੀ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਧੱਕੇ ਖਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਢਿੱਲੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਤਾਂ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਗਰਾਹੇ ਟੋਲ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਥੱਲੇ ਦੱਬੇ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਤੋਂ ਲਾਚਾਰ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਦੇਣ ਲਈ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ 600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੀ ਅਜੇ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ। ਬੇਮੌਸਮੀ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਈ ਫਸਲ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਜੇ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗਰਾਂਟਾਂ ਲੈਪਸ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਣਦਾ ਵਿਤੀ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵੱਸ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤੀ ਸੰਕਟ ਆ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਿਆਣਾ ਮੁਖੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਗੈਰਜ਼ਰੂਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਘੁੱਟਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਢੰਗ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਣਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਉਲਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਕੱਤਰ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜਨਾਂ ਅਜਿਹੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਰ ਕੇ ਦਫ਼ਨ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਔਖਾ ਔਖਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਵਸੂਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਹਾਲਾਤ ਤਾਂ ਨਾਰਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀਜ਼ ਦੀ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਮੇਤ ਗੱਡੀਆਂ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲਾਨਾ 2.5 ਕਰੋੜ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਖਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜੋ ਘੋੜੇ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੇਵਲ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਖਰਚਾ 2013-14 ਵਿੱਚ 8.52 ਲੱਖ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਕਾਇਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਵੀ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਢਾਈ ਗੁਣਾਂ ਵਾਧਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਆਰਥਿਕ ਦੀਵਾਲਿਆਪਨ ਦੇ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵਰਤਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਕੇ, ਨਿਜੀ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਲਗਜ਼ਰੀ "ਫਾਰਚੂਨ" ਕਾਰਾਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ 18 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤਿ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੈਟਰੋਲ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਡਰਾਇਵਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਆਦਿ ਦਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਮੰਤਰੀ ਦਿਨ ਵਿੱਚ 200-300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸਫ਼ਰ ਕਰਕੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 257 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ 80151 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸਫ਼ਰ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 12.02 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੂਨਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਮਸੂਰੀ ਵਿੱਚ ਚੱਲੀ ਜਿਥੇ ਵਿਧਾਇਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਠੰਡ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੱਚਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸਾਧਨ ਤਲਾਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਸਾਲ 2015 ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ 5040 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿੱਥਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ 6411 ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਅਤੇ 3486 ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਸੂਬੇ ਦੇ 1.11 ਕਰੋੜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ 9 ਕਰੋੜ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲਾਗੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ 3156 ਸਿਹਤ

ਕੇਂਦਰ ਹਨ।

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ, ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਮਾਹਿਰ ਵਿਤੀ ਸੰਸਥਾ "ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਐਂਡ ਆਡਿਟਰ ਜਨਰਲ (ਕੈਗ)" ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਅੰਕੜੇ, ਇਤਰਾਜ ਤੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਤੀ ਤੇ ਲੇਖਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੈਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 2013-14 ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਤੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਨ - ਵਿਤੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਠੋਸ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਖਰਚ ਕਰਨਾ, ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਡੋਬਣਾ ਤੇ ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਰਚ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲੈਣਾ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2003 ਵਿੱਚ "ਵਿਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਬਜਟ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ' ਪਾਸ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਐਕਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲਏ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਣ ਲਈ "ਸਿੰਕਿੰਗ ਫੰਡ" ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਫੰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਕਾਇਆ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਲੋਂ ਟੈਕਸ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਨੁਕਤਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗੈਰਉਤਪਾਦਕ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ, ਲਾਰੇ ਲੱਪੇ ਲਾਉਣ, ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰਨ ਤੇ ਡੰਗ ਟਪਾਊ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰੇ। ਪੰਜਾਬ, ਸਾਧਨ ਸੰਪਨ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਮਿਹਨਤੀ ਸੁਭਾ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਕੰਗਾਲੀ ਦੇ ਲੱਗੇ ਧੱਬੇ ਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ "ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਧੇਲਾ ਕਰਦੀ ਮੇਲਾ! ਮੇਲਾ!' ਹੁਣ ਲੋੜ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਾ , ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਤੇ ਇੱਛਾਸ਼ਕਤੀ ਦੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਰ ਚੇਤੰਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਭਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀਏਪਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਤਕਾਲੀ ਉਪਰਾਲਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ "ਕੀ ਬਣੂ ਮੇਰੇ ਸੋਹਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ !"

ਸਨੇਹਾ

ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦੀ ਪੌਣ ਨੇ, ਅੱਜ ਸਹਿਮ ਕੇ ਕਿਹਾ ਏ।
ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਤੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ।
ਬਣ ਕੇ ਦਰਿੰਦਾ ਆਦਮੀ, ਕਿਉਂ ਕਹਿਰ ਢਾਹ ਰਿਹਾ ਏ।
ਕੰਜਕਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਨੋਚ ਕੇ, ਹਵਸ ਮਿਟਾ ਰਿਹਾ ਏ।
ਚੀਰਹਰਨ ਹਰ ਥਾਂ, ਹੁਣ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਏ।
ਹਰ ਮਾਂ ਭਰੇ ਸਿਸਕੀਆਂ, ਬਾਪੂ ਕਰਾਹ ਰਿਹਾ ਏ।
ਨਾਰੀਤਵ ਤੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਮਹਿਫੂਜ਼ ਨਾ ਰਿਹਾ ਏ।
'ਕੱਲੀ ਨਾ ਆਵੀਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ', ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਏ।

ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆਂ
ਫੋਨ : 510-502-0551

Pioneers of Saini Bradari

Brg. (Rtd.) Dilbag Singh Saini

Dilbagh Singh was born on 14th April 1930 in Village Terkiana, situated between Dasuya and Mukerian in Hoshiarpur (Punjab), which is equally inhabited by Saini & Jat Community.

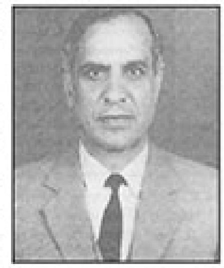

He passed his Matriculation in 1945 and believed to be one of the two boys who were matriculates in village by then. He was the first boy in his village to go for higher studies, in that he joined Agriculture College, Lyallpur (now in Pakistan) in 1945. After partition of the country he migrated to India.

Being good in sports and studies and on graduation later from Agricultural University, Ludhiana, he joined Military Academy in 1949 and passed out 15th in merit. He was commissioned in June, 1951 as Lieutenant. He served in Ist Battalion Prince of Wales' own Dogra Regiment for 7 years upto 1958, then joined Military Farms an retired as its Head and Director as Brigadier in 1987. He was the only PCS of Military Farms. He then commenced a new Diary Cow Breed National Project 'Frieswal' to suit tropical climate as in our country. The project is now a largest in India and is covering over 10,000 cow stock in Meerut.

He travelled in large part of Pakistan Punjab before 1947 and most of India during service.

In 1987 he took to reading of History, Travels, Purans, Manusmriti, Tribes & Castes in India and read over 100 books by Indian and foreign authors & became believer of Varna, Varg & Class system.

At this stage he took pen & started scribling with a view to bring out a book 'HISTORY OF SAINI VANSH AND REFLECTIONS ON KIN CLANS OF YAYATS AND OTHERS' His sudden death on 28th Oct. 2014 left the project half way. Saini Bradari is proud of brilliant sons like Brig. Dilbag Singh.

We salute our leader

Manjit Singh Saini
Editor "Saini Brotherhood"
New Delhi

ਸੈਣੀ ਇਤਿਹਾਸ

ਗਿਆਨੀ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਿਰ

(ਅੰਕ 17 ਦੇ ਪੰਨਾ 5 ਤੋਂ ਅੱਗੇ)

ਰਾਜਾ ਜੈਸਲ ਦੇਵ :

ਲੋਦਰਵਾ ਦੀ ਪ੍ਰਜਾ ਇਸ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਦੀ ਮਾਰੀ ਹੋਈ, ਰਾਜਾ ਜੈਸਲ ਦੇਵ ਉੱਤੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਜਾ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਇਹ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਜੈਸਲ ਦੇਵ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਘ੍ਰਿਣਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੀ ਸੀ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜੈਸਲ ਦੇਵ ਨੇ ਲੋਦਰਵਾ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਦੂਰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਬਸਾ ਕੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪੁੱਟ ਪੁਟਾਈ ਵੇਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠੋਂ ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਖ਼ਤੀ ਮਿਲੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਹ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ :

"ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਯੱਗ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਵਸਰ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰੀ ਨਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਰਾਜਾ ਇਸ ਤ੍ਰਿਕੋਟਾ ਪਹਾੜ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖੇਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਰਜਨ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੱਕਰ ਨਾਲ ਪਹਾੜ ਵਿੱਚ ਮਘੋਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪਈ।"

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਪੱਟੀ ਉੱਤੇ ਉਕਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਈਸ਼ਨ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਹੇਠੋਂ ਵੀ ਇਕ ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਖ਼ਤੀ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਸੀ : "ਐ ਯਾਦਵ ਬੰਸੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰ, ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਖੂੰਜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬਣਾ। ਲੋਦਰਵਾ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਜੈਸਾਣੋ ਦਾ ਮਕਾਮ ਬਹੁਤ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਹੈ। ਐ ਯਾਦਵ ਦੇ ਰਾਜਾ ਜੈਸਲ ਦੇਵ, ਲੋਦਰਵਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇੱਕੋ ਸ਼ਹਿਰ ਆਬਾਦ ਕਰ।

ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕੁਤਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਰਾਜਾ ਜੈਸਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ ਇਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਜੈਸਲਮੀਰ ਵੀ ਆਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਭੱਟੀ ਕੌਮ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਟਾਡ ਦੀ ਖੋਜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜੈਸਲਮੀਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਰਅਸਲ ਸ਼ੂਰ ਸੈਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਭੱਟੀ ਵੀ ਸ਼ੂਰ ਸੈਣੀ ਕੌਮ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੈਸਲਮੀਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸਾਵਣ ਦੀ ਦੂਜ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ, ਸੰਮਤ 1212 ਅਤੇ ਈਸਵੀ ਸੰਨ 1156 ਨੂੰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੋਦਰਵਾ ਉਤੇ ਚੂੰਕਿ ਗ਼ੌਰ ਖਾਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਜਾ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਮਤਾਹ ਲੈ ਕੇ ਜੈਸਲਮੀਰ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਆਬਾਦੀ ਵੱਧਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜੈਸਲਮੀਰ ਦੀ ਰੌਣਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਜੈਸਲ ਪ੍ਰਜਾ ਨੂੰ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲੋਦਰਵਾ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਅੱਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਲੜਕੇ ਸਨ: ਰਾਓ ਕੈਲਨ, ਸਾਲ ਬਾਹਨ ਦੂਜਾ, ਹੇਮ ਰਾਓ ਅਤੇ ਭੀਮ। ਰਾਓ ਕੈਲਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੀ ਜੋ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਜਾ ਸਾਲ ਬਾਹਨ ਸਾਨੀ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸ਼ੂਰ ਸੈਣੀ ਕੌਮ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਇਕ ਨਾਂਅ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਜੈਸਲਮੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸ਼ਾਖ ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ, ਜੋ ਫੂਲਕਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਰਤਪੁਰ ਤੋਂ ਕਰੌਲੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਵੀ ਸ਼ੂਰ ਸੈਣੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਸੰਤਾਨ ਹਨ।

ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਬੰਸਾਵਲੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੱਛੂ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਸਨ : ਰੂਪ ਚੰਦ, ਕਾਲਾ, ਕਲ ਚੰਦ। ਫੂਲਕਿਆਂ ਦੀ ਬੰਸਾਵਲੀ ਅੱਗੋਂ ਰੂਪ ਚੰਦ ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਰੂਪ ਚੰਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਫੂਲ ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਫੂਲਕੀਆਂ ਰਿਆਸਤ ਬਣੀ। ਫੂਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਚੰਦ, ਰਾਮ ਚੰਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਜਿਸਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਇਸਦਾ ਅੱਗੋਂ ਪੁੱਤਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੋ ਬੜਾ ਦਿਲ ਦਰਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਇਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ। ਰਾਜਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੋ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ 1947 ਵਿੱਚ ਸਵਰਾਜ ਮਿਲ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਕੇ ਪੈਪਸੂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਨਾਉਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੂਰ ਸੈਣੀਆਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕੋ ਦਰਖ਼ਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਾਖਾ ਸਨ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੋਟੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਬੰਸਾਵਲੀ ਦਾ ਹਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉਤੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਭਰਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਲਦੇਵ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਬਰਿਜ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਮੰਦਰ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਬਲਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਮੂਰਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹਲ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਚਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸੂਰਤ ਐਨ ਹਰਕਿਊਲਿਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਮਹਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਰਾਜਾ ਪੋਰਸ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਲਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਪਧਾਰ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਰਾਤਾ ਬਲਦੇਵ ਜੀ ਯੂਨਾਨ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹਰਕਿਊਲਿਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਬ੍ਰਿਜ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਏਰੀਅਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮਵਰਖ ਦੇ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ "ਆਇਨੇ ਅਜ਼ਮਤੇ ਹਿੰਦ" ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

"ਹਰਕਿਊਲਿਸ ਜਿਸਦੀ ਬਾਬਤ ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਕੇ ਯੂਨਾਨ ਵਿੱਚ ਵਸਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਹਰਕਿਊਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ੂਰ ਸੈਣੀ ਕੌਮ ਖ਼ਾਸ ਇਜ਼ਤ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਕੌਮ ਦੇ ਦੋ ਬੜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮਥਰਾ ਅਤੇ ਕਲੇਵਪੁਰਾ ਹਨ। ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਦਰਿਆ ਓਬੇਰਸ ਵਿੱਚ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਹਰਕਿਊਲਿਸ ਦਰਅਸਲ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਹੀ ਸੀ"

ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਏਰੀਅਨ ਦੇ ਪੰਨਾ 106 ਉਤੇ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਹੀ ਯੂਨਾਨ ਵਾਲੇ ਹਰਕਿਊਲਿਸ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਇਹ ਵੀ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੂਰ ਸੈਣੀ ਕੌਮ ਬਲਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬੜੀ ਮਾਨਤਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਕਿਊਲਿਸ ਨੂੰ ਬਲਦੇਵ ਜੀ ਹੀ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਕਾਰ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੂਰ ਸੈਣੀ ਕੌਮ ਚੰਦਰ ਯਾਦਾਵਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ।

(ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ)

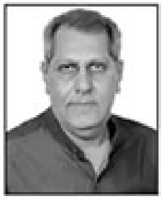

ਯੋਗ ਨੀਂਦ - ਚਿੱਤ ਸ਼ੁੱਧੀ ਸਾਧਨਾ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੈਣੀ

ਯੋਗ ਨੀਂਦ ਕੀ ਹੈ?

ਯੋਗ ਨੀਂਦ ਅੱਜ ਦੇ ਤਨਾਓਗ੍ਰਸਤ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਹਤੱਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਯੋਗੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਨੀਂਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨੀਂਦ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਆਰਾਮ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਯੋਗ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਚੇਤਨਤਾ ਜਾਂ ਪੂਰਣ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਤਨਾਓ ਰਹਿਤ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਯੋਗ ਨੀਂਦ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਤਾਜਗੀ, ਚੁਸਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਧਾਰਣ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਲਾਭ ਗਹਿਰੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਯੋਗ ਨੀਂਦ ਨਾਲ ਅਲਪਕਾਲ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਫੁਲਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਫੁੱਲ ਦੀ ਤਰਾਂ ਹਲਕਾ-ਫੁਲਕਾ ਅਤੇ ਲਚਕਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

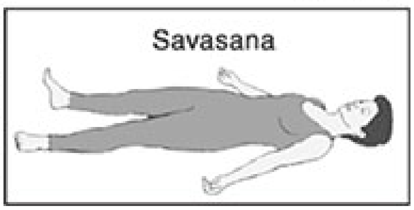

ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਸੁਪਨੇ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 6-8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਥੱਕਿਆ ਟੁੱਟਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਨਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਨਾੜੀ ਸੰਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਚਾਲੂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਭਲੇ ਹੀ ਸਰੀਰ ਬਿਸਤਰ ਉਤੇ ਲੇਟਿਆ ਰਹੇ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਹਿਲ ਜੁਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਮਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਨਾ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਸਥਿਰ। ਯੋਗ ਨੀਂਦ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲਾਭ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਵੀ ਪੂਰਣ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਮੰਡਰਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਤਿ ਸ਼ੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨੀਂਦ ਉਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨੀਂਦ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਦਾ ਬਿੰਦੂ ਮਨ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨਹੀ। ਇਸ ਲਈ ਯੋਗ ਨੀਂਦ ਦੀ ਇਹ ਕਿਰਿਆ ਦੈਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ।

- ਯੋਗ ਨੀਂਦ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੂਰਛਾ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਬੁੱਧੀ ਵਿੱਚ ਮੂੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਸਰੀਰ ਦੀ ਟੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦਾ ਕੰਮ ਚੇਤਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮੂਰਛਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਲਦੀ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯੋਗ ਨੀਂਦ ਦੇ ਅਭਿਆਸੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨੀਂਦ ਲੈਣ ਤੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਚੇਤਨਾ, ਤਾਜ਼ਗੀ, ਸ਼ਕਤੀ ਆਦਿ ਦਾ ਆਭਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਤਣਾਅ, ਹਿਰਦਾ, ਬਲੱਡਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਨੀਂਦ ਅਤਿਅੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਿਰਿਆ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸੁਚਾਰੂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਸਰੀਰ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਮਾਨਸਿਕ ਅੰਤਰਗ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਮਨ ਵੀ ਅੰਤਰਮੁੱਖੀ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
- ਕੁਝ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਚਿੱਤ ਦੀ ਸ਼ੁਧੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਹੈ।

ਵਿਧੀ

ਪਹਿਲਾ ਚਰਣ- ਸ਼ਵਾਸਣ ਵਿੱਚ ਲੇਟਣਾ

- ਆਸਣ ਉੱਤੇ ਪਿੱਠ ਦੇ ਬਲ ਲੇਟ ਜਾਓ। ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਫਾਸਲਾ ਰੱਖੋ ਤੇ ਪੈਰ ਬਾਹਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹੋਣ। ਹੱਥ ਸਰੀਰ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਅਲੱਗ ਹੋਣ। ਹਥੇਲੀਆਂ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਹੋਣ। ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਸਿੱਧਾ ਹੋਏ । ਅੱਖਾਂ ਕੋਮਲਤਾ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੋਣ।

ਦੂਜਾ ਚਰਣ-ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਲੋਕਨ

- ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਇੱਕ ਖੜ੍ਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਲੇਟੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਲੈ ਜਾਓ। ਫਿਰ ਦੂਸਰੀ ਉਂਗਲੀ, ਤੀਜੀ ਉਂਗਲੀ, ਚੌਥੀ ਉਂਗਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਉਂਗਲੀ ਨੂੰ ਦੇਖੋ, ਪੈਰ ਦਾ ਤਲਾ, ਉਪਰ ਦਾ ਭਾਗ, ਗਿੱਟੇ, ਪਿੰਜਣੀ, ਗੋਡਾ, ਜੰਘਾਂ, ਨਿਤੰਭ ਤੱਕ ਦੇਖੋ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਿਤੰਭ ਤੱਕ ਦੇਖੋ।
- ਨਾਭੀ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਜੋ ਜਠਰਾਗਨੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਾਣ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਪੇਟ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਸੱਜਾ ਫੇਫੜਾ, ਖੱਬਾ ਫੇਫੜਾ, ਧੜਕਦਾ ਹੋਇਆ ਦਿਲ, ਕਮਰ ਦਾ ਸੱਜਾ ਪਾਸਾ, ਖੱਬਾ ਪਾਸਾ, ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਤੱਕ ਦੇਖੋ।
- ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ, ਦੂਜੀ, ਤੀਜੀ, ਚੌਥੀ ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਉਂਗਲੀ, ਹਥੇਲੀ ਦਾ ਉਪਰਲਾ ਭਾਗ, ਕਲਾਈ, ਬਾਂਹ ਦਾ ਅੱਗਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਕੂਹਣੀ, ਬਾਂਹ ਦਾ ਪਿੱਛਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਮੋਢਾ, ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੋਢੇ ਤੱਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾ ਨਾਲ ਦੇਖੋ।
- ਕੰਠ, ਠੋਡੀ, ਜੀਭ, ਸੱਜਾ ਨੱਕ ਦਾ ਛੇਕ, ਖੱਬਾ ਨੱਕ ਦਾ ਛੇਕ, ਸੱਜਾ ਕੰਨ, ਖੱਬਾ ਕੰਨ, ਸੱਜੀ ਅੱਖ, ਖੱਬੀ ਅੱਖ, ਸੱਜਾ ਭਰਵੱਟਾ, ਖੱਬਾ ਭਰਵੱਟਾ, ਤਿਲਕ ਜਾਂ ਬਿੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਦੇਖੋ।
- ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤੱਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਗ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਸਿਥਲ ਕਰੋ।

ਤੀਸਰਾ ਚਰਣ-ਤੱਤ ਧਿਆਨ

- ਹੁਣ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ, ਮਾਸ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਦੇ ਭਾਰੀਪਣ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਥਵੀ (ਮਿੱਟੀ) ਤੱਤ ਹੈ। ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਅੱਤੇ ਬਾਹਰ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ।
- ਹੁਣ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਨਸਾਂ-ਨਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਲ ਤੱਤ ਹੈ। ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੱਥੇ ਤੱਕ ਇਕ ਇਕ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਗਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਲ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਜਲ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਰਸਨਾ ਵਿੱਚ ਸਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰੋ।
- ਹੁਣ ਉਸ ਤਪਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਨਸ-ਨਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਅਗਨੀ ਤੱਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਗਰਮੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦਰ ਦੀ ਅਗਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਦੀ ਅਗਨੀ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਗੁਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰੋ।

- ਹੁਣ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸਵਾਸ-ਪ੍ਰਸਵਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਜੋ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਾਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਹਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਵਾ ਤੱਤ ਹੈ। ਇਸ ਹਵਾ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਦੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰੋ।
- ਹੁਣ ਆਕਾਸ਼ ਤੱਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰੋ। ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਉਹ ਸਭ ਆਕਾਸ਼ ਤੱਤ ਨਾਲ ਪਰਿਪੂਰਣ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਅੰਗ ਹੋਵੇ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਵਲੋਕਲ ਕਰੋ। ਇਸ ਅੰਦਰ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਗੁਣ 'ਸ਼ਬਦ' ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।

ਚੌਥਾ ਚਰਣ–ਮਹਾਂਤੱਤ

ਹੁਣ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਂਤੱਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੰਜੇ ਤੱਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾ ਰਹਿਣ ਉੱਤੇ ਵੀ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਚੇਤਨਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗਿਆਨ, ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਪੁੰਜ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਹਨ। ਇਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੋ ਜਾਓ। ਇਸ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸਥਿਰ ਰਹੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਪੰਜਵਾਂ ਚਰਣ–ਸਾਹ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਦੇਖਣਾ

ਸਾਹ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਅਰੰਭ ਕਰੋ। ਇਸ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਗਹਿਰਾ ਬਣਾਓ। ਇਸ ਤਰਾਂ 6-7 ਵਾਰ ਸਾਹ ਲਓ। 'ਓਮ' ਦੀ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਲੰਬੀ ਅਤੇ ਮਧੁਰ ਧੁਨੀ ਕੱਢੋ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦੇ ਹੋਏ ਆਸਣ ਤੇ ਬੈਠੋ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੱਲ

1) ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੌਣਾ ਨਹੀਂ। ਸੌਂਵੋਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਣ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਰਹਿ ਜਾਓਗੇ।
2) ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਰ ਅੰਗ ਅਤੇ ਜੋੜ ਸ਼ਿਥਿਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਰ ਅੰਤਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਤੁਸੀਂ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹੋ-ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਨਾਲ, ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਧਿਆਨ ਇਹੀ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲੋ।

-ਰੂਪਨਗਰ

ਅਮਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ

ਕਦੇ ਮੈਂ ਫੁੱਲ ਤੱਕਦੀ ਹਾਂ, ਕਦੇ ਮੈਂ ਖ਼ਾਰ ਤੱਕਦੀ ਹਾਂ।
ਕਿਵੇਂ ਨਿਭਦੀ ਦੋਵਾਂ ਦੀ, ਮੈਂ ਵਾਰਮਵਾਰ ਤੱਕਦੀ ਹਾਂ।
ਹੈ ਖੌਰੇ ਕਿਉਂ ਭਲਾ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਚਿੜੀਆਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਇੰਨਾ?
ਜਦੋਂ ਆਵਣ ਮੇਰੇ ਵਿਹੜੇ ਮੈਂ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਤੱਕਦੀ ਹਾਂ।
ਕਸੀਦੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢੇ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਹਰ ਸ਼ੈਅ 'ਤੇ
ਅਚੰਭਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਮਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਤੱਕਦੀ ਹਾਂ।

-ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਮਰ

ਨਹੀਂ ਲੱਭਣੇ ਲਾਲ ਗੁਆਚੇ

ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ-ਨੇਕ ਚੰਦ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ

ਐੱਲ.ਆਰ.ਮੁੰਦਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇਕ ਚੰਦ 12 ਜੂਨ 2015 ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਭੌਤਿਕ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਖਲਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਲੱਖਣ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਨੇਕ ਚੰਦ 15 ਦਸੰਬਰ 1924 ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸ਼ੱਕਰਗੜ੍ਹ ਤਹਿਸੀਲ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਾਰੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਵਕੀਲਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਾਨਕੀ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕ, ਗੁਲਾਮ ਮੋਗੜੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ (ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਹੌਰ) ਤੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉੱਜੜ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਿੰਡ ਪੀਰੋ ਚੇਚੀ ਵਿਖੇ ਆ ਵਸਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ।

ਸੰਨ 1952 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸ਼ਹਿਰ ਉਸਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਨੇਕ ਚੰਦ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕੈਪੀਟਲ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਰੋਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਬਦਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਨੇਕ ਚੰਦ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੇ ਪੁੰਗਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸੁੰਨਸਾਨ ਜੰਗਲੀ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨੀਝ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਸੁਖਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲੁੱਕ ਦੇ ਖਾਲੀ ਡਰੰਮਾਂ ਨਾਲ ਵਗਲ ਕੇ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸਟੋਰ ਬਣਾਇਆ। ਇੱਥੇ ਉਸਨੇ ਘੱਗਰ ਦਰਿਆ 'ਚੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਪੱਥਰ, ਮਾਤਾ ਮਨਸਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਵੰਗਾਂ, ਉੱਜੜੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਾਜ਼ੋਸਾਮਾਨ, ਨਵੀਆਂ ਉਸਰ ਰਹੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਦਾ ਟੁੱਟਿਆ ਭੱਜਿਆ ਕਬਾੜ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬੇਕਾਰ ਸਮਾਨ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਝੋਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਇੱਥੇ ਲੈ ਆਉਂਦੇ। ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਭੱਠੇ ਦੀ ਬਚੀ ਫ਼ਾਲਤੂ ਸਮੱਗਰੀ ਤੇ ਬੇਕਾਰ ਸੀਮੇਂਟ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਨਾਲ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਨੇਕ ਚੰਦ ਨੇ ਅਮੀਰ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟੇ ਗਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਿੱਪਲ, ਬੋਹੜਾਂ, ਨਿੰਮਾਂ ਦੇ ਦਰਖਤਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾ ਲਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਟੋਰ ਨੇ ਛੇ ਏਕੜ ਦੇ ਬਗੀਚੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਸਦੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਕੁਟੀਆ ਬਣਾਈ। ਚੁੱਪਚਪੀਤੇ ਹੀ ਨੇਕ ਚੰਦ ਨੇ ਕਬਾੜ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਦਾ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰ ਲਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਪੂਰੇ 18 ਸਾਲ ਲੱਗ ਗਏ।

ਜਦੋਂ 1975 ਵਿੱਚ ਯੂ.ਟੀ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਨੀਵੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗਲੀਆਂ, ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ, ਆਦਮੀਆਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਬੁੱਤ ਆਦਿ ਉਸਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਕਲਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆਂ ਤਾਂ ਕਲਾਪ੍ਰੇਮੀਆ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਮੁੱਲ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾਇਆ।

ਨੇਕ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਨੁਮਾਂਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਪ੍ਰਤਿ ਅਹਿਸਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗੇ ਕਲਾ-ਪਾਰਖੂ ਉਸ ਨਾਲ ਨਾ ਖੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ ਕਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀ ਸੀ ਆ ਸਕਦਾ। ਆਖਿਰ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੇਕ ਚੰਦ ਦੇ ਉਸਾਰੇ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਿਆ

ਅਤੇ 24 ਜਨਵਰੀ 1976 ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਨੇ ਨੇਕ ਚੰਦ ਦੀ ਕਲਪਣਾ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਿਰਜਣਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਬੁੱਤਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਸਭ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ। ਫਿਰ 10 ਦਸੰਬਰ 1983 ਨੂੰ ਵਾਟਰਫਾਲ ਅਤੇ 23 ਸਤੰਬਰ 1993 ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਤੀਜੇ ਪੜਾਅ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ 40 ਏਕੜ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਤੋਂ 'ਚੰਡੀਗੜ ਦਾ ਬਿਊਟੀਫੁੱਲ' ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨੇਕ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਮਗਿਆਂ ਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1980 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਗਰੈਂਡ ਮੈਡਾਲੇ ਡੇ ਵਰਮੇਲ" ਐਵਾਰਡ, 1990 ਵਿੱਚ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦਾ "ਸਵਿਸ ਰੋਲੈਸ ਐਵਾਰਡ" 1999 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ "ਲਾਈਫਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ ਇੰਨ ਆਰਟਸ", ਸੰਨ 2001 ਵਿੱਚ ਲਾਈਫਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ ਆਫ ਫੋਕ ਆਰਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਅਮੇਰਿਕਾ ਅਤੇ ਸੰਨ 2006 ਵਿੱਚ "ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਲਿਵਿੰਗ ਹੈਰੀਟੇਜ਼ ਮੈਡਲ' ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1983 ਵਿੱਚ ਨੇਕ ਚੰਦ ਬਾਰੇ ਡਾਕਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 1984 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਪਦਮ ਸ੍ਰੀ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨੇਕ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੈਰਿਸ, ਬਰਲਿਨ, ਲੰਡਨ, ਹੈਲਸਿਨਕੀ, ਲੌਸਾਨੇ ਅਤੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ। ਨੇਕ ਚੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ; ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ, ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ; ਕੇ. ਆਰ. ਨਾਰਾਇਣਨ, ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨੀਲਮ ਸੰਜੀਵਾ ਰੈਡੀ ਦੁਆਰਾ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸਮੇਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਨੇਕ ਚੰਦ ਜਦੋਂ 1985 ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ ਦਾ ਕੰਸਲਟੈਂਟ ਅਤੇ ਫਿਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕ੍ਰੀਏਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਕਮਲਾ ਸੈਣੀ , ਇੱਕ ਬੇਟਾ ਅਨੁੱਜ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਬੇਟੀ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਹਨ। ਨੇਕ ਚੰਦ ਅਤਿ ਦੇ ਸੰਗਾਊ, ਨੇਕ ਤੇ ਸਾਦਾ ਸੁਭਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੁਣ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਕੀਰਨਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਿਲਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਪੇਂਡੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਝਲਕ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਨੇਕ ਚੰਦ ਵਿਸ਼ਵਪੱਧਰੀ ਬੁੱਤਸਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲਬਾਲ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਹਰ ਆਮ ਤੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਸਹਿਜ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੱਸਦੇ ਸਨ। ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਤਿ ਦਾ ਸਨੇਹ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ "ਰੋਕ ਗਾਰਡਨ ਦੀ ਹਰ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਧੜਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਹਨ। ਨੇਕ ਚੰਦ ਬਾਹਰੋਂ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਪਰੰਤੂ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹਤੁ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਉਸ ਹੌਸਲੇ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ।

ਨੇਕ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵਪੱਧਰੀ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਵਪੂਰਤ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਡਾ. ਚੇਰਾਈਲ ਰਿਵਰਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ "ਨੇਕ ਚੰਦ ਦੀ ਕਲਾ ਸਾਡੇ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤੀ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ"। ਇਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਲੌਟ ਫਰੇਕ ਆਖਦੇ ਹਨ, " ਜੋ ਅਸੀਂ (ਅਮਰੀਕਨ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਡਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ, ਨੇਕ ਚੰਦ ਇਕੱਲੇ ਨੇ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ।" ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੇ ਸਵਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ, "ਰਾਕ ਗਾਰਡਨ, ਟੂਰਸਿਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਥਾਨ ਹੈ", ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਟੋਨੀ ਰਾਜੇਰ ਅਨੁਸਾਰ, "ਨੇਕ ਚੰਦ ਦਾ ਰਾਕ ਗਾਰਡਨ, 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਹੈ।"

ਰਾਕ ਗਾਰਡਨ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰੂਪ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨੇਕ ਚੰਦ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਅਣਥਕ ਹੱਥੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਉੱਥੇ ਇਸਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਭਾਂਜ ਦੇਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਅਜੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਰਾਕ ਗਾਰਡਨ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਨੇਕ ਚੰਦ ਚਟਾਨ ਵਾਂਗ ਅੜੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੋਬਾਇਲਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਰਾਕ ਗਾਰਡਨ ਦੇ ਚੌਥੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਨੇਕ ਚੰਦ ਸੈਣੀ ਜੀ ਦਾ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਗਾਓ ਤੇ ਸਨੇਹ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਕੌੜੇ ਤਜਰਬੇ ਨਿੱਝਕ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਪ੍ਰੈਲ 2011 ਵਿੱਚ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਤਿਮਾਹੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਕ ਦੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਰਸਮ ਸ੍ਰੀ ਨੇਕ ਚੰਦ ਸੈਣੀ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਕੋਚਵੇਂ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿੱਚ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਹਰ ਸਾਲਾਨਾ ਸੰਮੇਲਨ ਸਮੇਂ ਨੇਕ ਚੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰੰਤੂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ।

ਪਦਮ ਸ੍ਰੀ ਨੇਕ ਚੰਦ ਸੈਣੀ ਜੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਪੂਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ ਉੱਤੇ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਹੀਰਾ ਗੁਆ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਚੰਭਾਜਨਕ !!!

ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੇਸਟ ਥੱਲੇ ਸੁਰੰਗ : ਚੀਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਊਨਘਈ ਨੂੰ ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਾਹਸਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ 1956 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਰੇਲਲਾਈਨ ਨੂੰ ਨਿਪਾਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਠਮੰਡੂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ। 540 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਇਹ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੇਸਟ ਦੇ ਥੱਲੇ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰੰਗ ਵਿੱਚ ਲੰਘੇਗੀ,ਇਹ ਲਾਇਨ 2020 ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਪੀਟਰ ਵੈਬਰ ਨੇ 95 ਸਾਲ ਤੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਨੇੜੇ ਹਵਾਈ ਖੇਤਰ ਉਪਰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉੜਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਾਇਲਟ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਕਹਾਣੀ

ਘੋੜੇ ਦਾ ਆਂਡਾ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਰੂਪਨਗਰ

ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅਮੀਰ ਵਪਾਰੀ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਵਪਾਰ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੂਰ-ਦੁਰੇਡੇ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ।

ਉਹ ਕਈ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਘੋੜੇ ਵੇਚੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸਨੇ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਘੋੜਾ ਦੇਖਿਆ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਇਆ। ਲੋਕਾਂ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਚੰਗਾ ਘੋੜਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੁਟੁਆ ਘੋੜਾ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਐਨਾ ਫਾਸਲਾ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਘੋੜਾ ਸੱਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੇਗਾ"।

ਉਸ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਭੁਟੁਆ ਘੋੜਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮੰਨ ਬਣਾਇਆ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਚਾਲਬਾਜ਼ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਫਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਪੇਠਾ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਓਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ, ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਾਂ।"

ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਦੇਖ, ਵਪਾਰੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਮਿੱਤਰ ਮੈਂ ਭੁਟੁਆ ਘੋੜੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹੋ , ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਘੋੜਾ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲੇਗਾ?"

'ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੁਟੁਆ ਘੋੜਾ ਮਿਲ ਵੀ ਗਿਆ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਅੱਵਲ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਘੋੜਾ ਮਿਲੇਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਭੁਟੁਆ ਘੋੜੇ ਦੇ ਆਂਡੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਖਰੀਦ ਲਵੋ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਜਲਦੀ ਬੱਚਾ ਨਿਕਲ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਛੇਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ।"

"ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਆਂਡੇ ਦਾ ਕੀ ਮੁੱਲ ਲਵੋਗੇ?" ਉਸ ਅਮੀਰ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇਸਦਾ ਮੁੱਲ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਟਕਾ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਉਸ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਪੀਲਾ ਪੇਠਾ ਖ਼ਰੀਦ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਟਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਹ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਗਿਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਪੱਤੇਬਾਜ਼ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਆਂਡੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਢੇ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕੀ ਰੱਖਣਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਿਆ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਵਛੇਰਾ ਨਿਕਲ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਘੋੜਾ ਮੁਬਾਰਕ ਹੋਵੇ।"

ਉਸ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਪੇਠੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਢੇ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ।

ਸੂਰਜ ਛੁੱਪ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਨੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਤੁਰਦਾ ਗਿਆ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੁਰਦਾ ਤੁਰਦਾ ਥੱਕ ਨਾ ਗਿਆ।

ਉਸਨੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਪੇਠਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਰੁੱਖ ਤਦ ਤਣੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਪਸੀਨਾ ਪੂੰਝਿਆ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਮੁੰਦ ਲਈਆਂ। ਤਦੇ ਹੀ ਇੱਕ ਲੂੰਬੜ ਓਧਰ ਦੌੜਦਾ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਪੇਠਾ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪੰਜਾ ਮਾਰਿਆ। ਪੇਠਾ ਪਾਟ ਗਿਆ। ਡਰ ਕੇ ਲੂੰਬੜ ਦੌੜ ਗਿਆ।

ਸੁੱਕੇ ਪੱਤਿਆਂ ਉੱਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੇ ਲੂੰਬੜ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਸੁਣ ਉਸ ਵਪਾਰੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਭੱਜੇ ਜਾਂਦੇ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਿਆ। ਉਸਨੇ ਸਮਝਿਆ ਇਹ ਵਛੇਰਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਅੰਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਉਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੌੜਿਆ, "ਜੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਏਨਾ ਭੱਜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਭੱਜੇਗਾ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਕਠਨ ਹੈ।"

ਇਸੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਲੂੰਬੜ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਲੂੰਬੜ ਸੁੱਕੇ ਘਾਹ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਛੁਪਿਆ। ਆਦਮੀ ਨੇ ਇਸ ਘਾਹ ਦੇ ਢੇਰ ਉੱਤੇ ਸੋਟੀਆਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸ਼ੇਰ ਵੀ ਸੁੱਕੇ ਘਾਹ ਦੇ ਇਸ ਢੇਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੋਟੀ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਜਾ ਲੱਗੀ। ਸ਼ੇਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਭੱਜ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਦਮੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ, "ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਛੇਰਾ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ? "ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਸ ਖ਼ਰੀਦ ਉੱਤੇ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਘੋੜਾ ਉਸਦੀ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਉਸਨੇ ਉਸ ਜਾਨਵਰ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਫੜਨਾ ਸੀ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸ਼ੇਰ ਬਹੁਤ ਥੱਕ ਗਿਆ ਤਾਂ ਢਿੱਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਨੂੰ ਥਪਥਪਾਇਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਪੁੱਤਰਾ, ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ਮੈਨੂੰ ਫਟਾਫਟ ਘਰ ਲੈ ਚਲੋਂ।"

ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾ ਸ਼ੇਰ ਭੱਜ ਪਿਆ। ਰਾਤ ਬੀਤ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਸੂਰਜ ਸੋਨੇ ਦੀ ਤਸ਼ਤਰੀ ਵਾਂਗ ਨਿਕਲਿਆ, ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਲਾਲ-ਸੂਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿਨ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਉਸਨੇ ਡਰ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਹੀ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰ ਸ਼ੇਰ ਦੌੜਦਾ ਹੀ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਉਪਰ ਨੂੰ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਦਰਖਤ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਲਟਕ ਰਹੀ ਟਾਹਣੀ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਸ਼ੇਰ ਦੌੜਦਾ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਆਦਮੀ ਦਰੱਖਤ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ। ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਰਹੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਵਪਾਰੀ ਕੋਲ ਭੁਟੁਆ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਲਾਲ-ਪੀਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੁਣ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੱਕ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਪਰਵਾਜ਼

ਐ ਤਾਇਰੇ - ਲਾਹੂਤੀ'।[1]
ਉਸ ਰਿਜ਼ਕ ਸੇ ਮੌਤ ਅੱਛੀ
ਜਿਸ ਰਿਜ਼ਕ ਸੇ ਆਤੀ ਹੋ ਪਰਵਾਜ਼[2] 'ਮੇਂ ਕੋਤਾਹੀ'[3]

– ਡਾ. ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ

(1. ਉੱਚਾ ਉਡਣ ਵਾਲਾ ਪੰਛੀ, 2. ਉਡਾਰੀ 3. ਰੁਕਾਵਟ)

ਤਿਮਾਹੀ, ਅਪ੍ਰੈਲ-ਜੂਨ 2015 ਦੌਰਾਨ

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ

ੳ) ਸਾਲਾਨਾ ਸੈਣੀ ਸੰਮੇਲਨ :

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦਾ 33ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸੈਣੀ ਸੰਮੇਲਨ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਨੂੰ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਸੈਣੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰਾਇਸ ਮਿੱਲਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਕੌਰ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਕਮਲ ਚੌਧਰੀ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਸ਼੍ਰੀ ਜੱਸੀ ਜਸਰਾਜ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ, ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਰੂਪਨਗਰ, ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰ (ਮੁਹਾਲੀ), ਸ. ਟੇਕਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਲੰਬੜਦਾਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਰਾਣੀ) ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਭਿਉਰਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸ਼ਹਿਰੀ) ਰੂਪਨਗਰ, ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਸੁਕੈ. ਲੀਡਰ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ, ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੰਬੜ (ਪਲੀਆ), ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੰਬੜ (ਮੋਹਾਲੀ), ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ (ਮੋਹਾਲੀ), ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਸ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾਬੱਸੀ, ਸ. ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ), ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੋਵਾਲ, ਪਿੰਡ ਪੰਜੌੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਸੂਬੇਦਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੰਬੜ, ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਪੁਰਾ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਮਹਿਦਪੁਰ ਉੱਲਦਣੀ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸ. ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਤੇ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟਰ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਤੋਂ ਇੰਜ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ 300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੀਆਂ ਸਿਖਲਾਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਰਥਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਆਇਟਮਾਂ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਲੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਾਇਕ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਨੂਰਪੁਰੀ, ਐਂਕਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸੈਣੀ ਤੇ ਜੱਸੀ ਜਸਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ "ਜੀ ਆਇਆਂ" ਆਖਿਆ ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ, ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੀ ਸਾਲ 2014-15 ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ, ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਨੁਮਾਂਇੰਦਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਲ.ਆਰ. ਮੁੰਦਰਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਸਫ਼ਲਤਾਪੂਰਬਕ ਸੰਚਾਲਨ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੈਣੀ ਨੇ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਮੈਂਟੋ ਭੇਂਟ ਕਰਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ ਛਕਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸਦਾ ਸਫ਼ਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਸ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਰਾਜੂ) ਤੇ ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ।

1. ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਿਲੀਜ਼ :

ਸਾਲਾਨਾ ਸੰਮੇਲਨ ਸਮੇਂ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਮੈਗਜ਼ੀਨ "ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ" ਦਾ 17ਵਾਂ ਅੰਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਛੱਪਦੇ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਤੇ ਗਿਆਨਵਰਧਕ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਠਕ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੀਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਇਸ ਰਸਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ, ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਟਰੱਸਟੀ ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਸ. ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

2. ਸਨਮਾਨ :

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ 26 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਦਲੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰ (ਐੱਮ.ਸੀਜ਼) (11): ਸ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ (ਨਯਾ ਗਾਉਂ), ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਪਾਬਲਾ (ਕੁਰਾਲੀ), ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਰੂਪ (ਨੂਰਪੁਰਬੇਦੀ), ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸਮਾਨਪੁਰ (ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ), ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ (ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ), ਖਰੜ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਜੂ ਚੰਦਰ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹਰਮੀਤ ਕੌਰ, ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਸ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਵਲੀ

ਖਿਡਾਰੀ (3): ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਕੋਚ ਸ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੇ.ਸੀ.ਟੀ. ਫਗਵਾੜਾ), ਕੋਚ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋੜ (ਜੇ.ਸੀ.ਟੀ. ਫਗਵਾੜਾ) ਤੇ ਹਾਕੀ ਕੋਚ ਸ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਰੂਪਨਗਰ)

ਕਲਾਕਾਰ (4) : ਸ਼੍ਰੀ ਜੱਸੀ ਜਸਰਾਜ, ਕੁਲਬੀਰ ਸੈਣੀ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਨੂਰਪੁਰੀ ਤੇ ਐਂਕਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸੈਣੀ।

ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ (2) : ਸਾਹਿਬਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੂਪਨਗਰ ਅਤੇ ਨਵਪ੍ਰੀਤ ਸੈਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਰੂਪਨਗਰ।

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਹਿਤੈਸ਼ੀ (2) : ਸ. ਬਹਾਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲਸਾੜਾ।

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਚੇਤੰਨ ਪਾਠਕ (2) : ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸੈਣੀ ਰੂਪਨਗਰ ਅਤੇ ਸ. ਨਿਰਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਮੋਹਾਲੀ।

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਵਰਕਰ (2): ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਧਮੜੈਤ (ਮੈਨੇਜਰ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ) ਅਤੇ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਸਹਾਇਕ ਮੈਨੇਜਰ)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਲ ਤੇ ਕਰਮਯੋਗੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਮੋਮੈਂਟੋ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਐੱਮ.ਸੀਜ਼ ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਤੰਬੜ ਤੇ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਵੇਲੀ ਨੇ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਕਰਨਲ ਵਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬੇਲਾ, ਇੰਜ. ਰਾਜੀਵ ਸੈਣੀ ਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ, ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੀਆ, ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐੱਸ. ਪਾਬਲਾ ਤੇ ਸ. ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

3. ਮਤੇ :

ਇਸ ਸਾਲਾਨਾ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ, ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੋ ਕਿ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਏ।

ਅਜੋਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਗੰਭੀਰ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤਿ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ

ਹੈ। ਇਸ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਚੇਤੰਨਸ਼ੀਲ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਹਨ। ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਸੁਚੇਤ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਪਛੜੇਪਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ : ਸਮਾਜ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਤਾਂ, ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਖਿੰਡੇਪੁੰਡੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ 99 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਲਾਭ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਭਰਪੂਰ ਵਤੀਰਾ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਤੇ ਮੱਧਵਰਗੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰੋਲ ਧੱਕਾ ਤੇ ਘੋਰ ਅਨਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 20 ਫਰਵਰੀ, 2009 ਦੇ ਅਮਲ ਤੇ ਲਗਾਈ ਅਸਥਾਈ ਰੋਕ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਈ ਜਾਵੇ।

ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ : ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 10% ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨਾਮਾਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸੈਣੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ, ਅਸੈਂਬਲੀ ਤੇ ਸਥਾਨਿਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸੈਣੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੈਣੀ ਵੋਟਰ, ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ।

ਆਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ: ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਸਮਰਪਿਤ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾਮਾਤਰ ਸੈਣੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼੍ਰੀ ਨੇਕ ਚੰਦ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਰਾਜਸਭਾ ਲਈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਸੈਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰਾਇਸ ਮਿੱਲਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੰਜਨੀਅਰ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾਬੱਸੀ ਜਿਹੇ ਨਾਮਵਰ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਰਮੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਫਜ਼ੂਲਖਰਚੀ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ : ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜਾਵਟਾਂ, ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਆਦਿ 'ਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਡੀ.ਜੇ. ਦੀਆਂ ਕੰਨਪਾੜੂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਉੱਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਗਾਣੇ ਤੇ ਨਾਚ ਸਾਡੀਆਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਖੇਰੂੰ-ਖੇਰੂੰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਜ਼ੂਲਖਰਚੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫੋਕੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਇਆ ਧਨ ਨਾ ਉਜਾੜਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ। ਸੈਣੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ : ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੁਆਨੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਘੱਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਥੋਕ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਵਾਉਣ ਅਤੇ ਕੰਮਧੰਦੇ ਵਿੱਚ ਰੁਝਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮਾੜੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਮੌਤ ਵੱਲ ਨਾ ਧੱਕਣ।

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੇ ਗੰਦਗੀ : ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਤੇਜ਼ਤਰਾਰ ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਮਾਗਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਪਾਸੇ ਖਿਲਰਿਆਂ ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ਮਾਰੂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਹਨਾਂ ਦਾ ਧੂਆਂ ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੂੜੇ-ਕਰਕਟ ਨੂੰ ਕੂੜਾਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਤੇ ਹਾਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਧੀਮੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਸਥਾਨਕ ਸਫਰਾਂ ਲਈ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਹਿਮ-ਭਰਮ : ਵਧੀਆ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ, ਵਹਿਮ-ਭਰਮ, ਟੇਵੇ, ਜਨਮ ਪੱਤਰੀਆਂ, ਰਾਸ਼ੀਆਂ, ਕੁੰਡਲੀਆਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੇਖਾਵਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਗਿਆਨ, ਤਰਕ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ, ਨਿਯਮਬੱਧ ਰੁਝੇਵਿਆਂ, ਰੋਗਰਹਿਤ ਸਰੀਰ ਤੇ ਸਾਫ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ। ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਅਤੇ ਵਹਿਮਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਭਰਪੂਰ ਮਾਨਵਪੱਖੀ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ।

ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਉੱਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੰਜ: ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਤੇ ਸੁਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਵਾਈ।

4. ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੰਡ : ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪੂਰਬਕ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਖਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ) ਅਤੇ ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

5. ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ : ਇਸ ਸਾਲਾਨਾ ਸੰਮੇਲਨ ਸਮੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਾਇਕ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ।

1. ਦਾਨ
- ਇੰਜ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪੰਚਕੂਲਾ 5000/- ਰੁਪਏ
- ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਸੈਣੀ, ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ 4200/- ਰੁਪਏ
- ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੌਰ ਰੂਪਨਗਰ 2500/- ਰੁਪਏ
- ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਨ.ਕੇ.ਸ਼ਰਮਾ ਰੂਪਨਗਰ 1200/- ਰੁਪਏ

2. ਵਜ਼ੀਫੇ
- ਸ. ਟੇਕਪਾਲ ਸਿੰਘ 50000/-

ਪੁੱਤਰ ਸਵ: ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਲੰਬੜਦਾਰ

- ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਸੀ. ਰੋਪੜ 10000/-
- ਸੁਕੈਅਰਡਨ ਲੀਡਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ 3600/-

3. ਆਜੀਵਨ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ "ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ" ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

ਸਾਲਾਨਾ ਸੰਮੇਲਨ ਸਮੇਂ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਪੰਜ ਨਵੇਂ ਆਜੀਵਨ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ 500 ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਪੰਜ-ਸਾਲਾ ਅਤੇ 100 ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਲਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲੈ ਕੇ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੀ ਵਿਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ। ਕੇਅਰਟੇਕਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪੂਰਬਕ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ।

ਅ) ਭਾਰਤ ਗੌਰਵ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ :

ਇੰਡੀਆ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰੈਂਡਸ਼ਿਪ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ "ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ" ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ "ਭਾਰਤ ਗੌਰਵ" ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਅਤੇ ਲੀਗਲ ਸਲਾਹਕਾਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰਾ ਦਾ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਨੂੰ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਇਲ ਐਂਡ ਨੈਚੂਰਲ ਗੈਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ "ਹਿੰਦ ਗੌਰਵ" ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹਵੇਲੀ ਕਲਾਂ ਰੂਪਨਗਰ ਵਿਖੇ 6 ਜੂਨ 1938 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਰੂਪਨਗਰ ਤੋਂ ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਇੰਡੀਅਨ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਮਾਈਨਜ਼ ਧੰਨਬਾਦ (ਬਿਹਾਰ) ਤੋਂ ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. (ਆਨਰਜ਼) ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਆਇਲ ਐਂਡ ਨੈਚੂਰਲ ਗੈਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਓ.ਐੱਨ.ਜੀ.ਸੀ.) ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੌਰ ਗੈਸ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ ਹਜ਼ੀਰਾ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲਤਾਪੂਰਬਕ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਓ.ਐਨ.ਜੀ.ਸੀ. ਦੇ ਈਸਟਰਨ ਰੀਜ਼ਨ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਆਇਲ ਫੀਲਡ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪੂਰਬਕ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਾਲ 1994 ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਇਕਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸੀ.ਐੱਮ.ਡੀ. ਦਾ ਵੀ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੈਸ ਇੰਜੇਕਸ਼ਨ ਵੈਲ ਲਈ ਟਾਈਮਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ। ਮਿਹਨਤੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰਾ ਨੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਮੁਬੰਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਲਾਅ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੁੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮੱਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਿੱਥੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲੋਕਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਲੋੜਵੰਦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਣੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਧਰਮਪਤਨੀ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਦੇਣ ਲਈ 7 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲੇ ਜੀ.ਐੱਮ.ਐੱਨ. ਸਕੂਲ ਰੂਪਨਗਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਦੀ ਵੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਵੀ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ "ਭਾਰਤ ਗੌਰਵ" ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਣ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਸੇਵਾਭਾਵ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਵਧਿਆ ਹੈ।

ੲ) ਸਿਖਿਆਰਥਣਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ :

ਕਾਕਾ ਰਾਮ ਸੈਣੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕਢਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਰਥਣਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਕੱਪੜਿਆਂ ਅਤੇ ਪੋਟ ਪੇਂਟਿੰਗ, ਫਲਾਵਰ ਮੇਕਿੰਗ, ਸੈਡਿੰਗ, ਸਟੇਂਪ ਮੇਕਿੰਗ, ਰੰਗਾਈ ਤੇ ਥ੍ਰੀ ਡੀ ਵਰਕ ਵੈਜੀਟੇਬਲ ਸਟੈਂਪਿੰਗ ਬਾਰੇ 20 ਮਈ ਤੋਂ 25 ਮਈ 2015 ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਟੀਚਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਿਰਨ ਜੋਸ਼ੀ ਤੇ ਉਰਮਿਲਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਆਯੋਜਿਤ ਇਹ ਕੈਂਪ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਰਥਣਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ) ਫੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ :

ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਖਦਿਆਂ, ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਵਿਖੇ ਫੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ 11 ਜੂਨ 2015 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਲਿਨੀ ਚੌਧਰੀ ਪਤਨੀ ਕਰਨਲ ਵਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਨੇ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਚਲੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ 11000 ਰੁਪਏ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਮੋਹਣ ਕੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਮਿਤਾ ਸੈਣੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਕਮਰਾ, ਫਰਨੀਚਰ, ਆਧੁਨਿਕ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ੋਸਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਰੀਬ 75000 ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ ਲੜਕੀਆਂ ਆਪਣੀ ਸਹੂਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਵੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੀ ਮਾਸਿਕ ਫੀਸ 700 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ 10 ਸਿਖਿਆਰਥਣਾ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿਖਿਆਰਥਣਾਂ ਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਟੂਰ : ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਰਥਣਾਂ ਦੇ ਮਨਪ੍ਰਚਾਵੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਇੱਕ-ਦਿਨਾ ਟੂਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੀਆਂ 17 ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਰਾਣੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

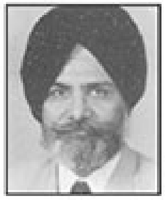

ਜੀਵਨ ਜਾਚ

ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਜਾਵੇ

ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਲੁਧਿਆਣਾ

ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸਲੀਕੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਹੋਣ ਲਈ ਚੰਗੇ ਸਰੋਤੇ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਜਾਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਉਸਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸਲੀਕ ਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗਾ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਘ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਔਖੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਸਰੋਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਗੋਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਸਨੇਹਾ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜੇਕਰ ਸਰੋਤੇ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਵੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤਿਆਂ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਰੋਤੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਸਰੋਤਾ ਕੇਵਲ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾ ਸੁਣੇ ਸਗੋਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਅਤੇ ਹੱਥੀਂ ਉਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖਣਾ ਵਧੇਰੇ ਪਕੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਘਰਾਂ, ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਜਾਂ ਕੰਮਕਾਜੀ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗਲਤਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੁਣਨ ਦੀ ਜਾਚ ਦਾ ਨਾ ਆਉਣਾ ਜਾਂ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਮਾਪੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਵੀ ਇਸੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤਣਾਅ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ, ਸਬੰਧੀਆਂ, ਅਫ਼ਸਰਾਂ, ਮਾਤ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਬੰਧ ਸੁਣਨ ਉੱਤੇ ਵਧੇਰੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਾ ਸੁਣਨਾ ਜਾਂ ਇਕ ਕੰਨੋਂ ਸੁਣ ਕੇ ਦੂਜੇ ਕੰਨੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣੀ ਮਨੁੱਖੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਸੁਣਨ ਤਾਂ ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਪਰ ਚੰਗੇ ਸਰੋਤੇ ਹੋਣ ਦਿਮਾਗੀ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹਨ। ਚੰਗਾ ਸਰੋਤਾ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਹੀ ਭਾਵ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਝ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤਫ਼ਹਿਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਸੁਚੱਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੀਝ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸੁਣਿਆਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛ-ਪੁਛਾਈ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ ਸੁਚੱਜੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੂਜਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਉਹ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨਗੇ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਗੱਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਸਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਦੋ ਕੰਨ ਬਖਸ਼ੇ ਹਨ, ਇਕ ਕੰਨ ਸਮਝਣ ਲਈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੋਲਣ ਨਾਲੋਂ ਸੁਣਨਾ ਵਧੇਰੇ ਕਠਿਨ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੰਨ ਦੋ ਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਿੱਚ ਚੋਖਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਸੌ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਸੌ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੁੱਗਣੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਰੋਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਨਾ ਭਟਕ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਚੰਗਾ ਸਰੋਤਾ ਬਣਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਚੰਗਾ ਸਰੋਤਾ ਹੋਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਖ਼ਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਚੰਗਾ ਸਰੋਤਾ ਬਣਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹੋ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹੋ। ਬੜੇ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸੁਣੋ, ਕਾਹਲ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰੋ। ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਸਮੇਂ ਟੋਕ ਟੁਕਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਜਚਿਆ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਖੋ ਕਿ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਕਿਹਾ ਬੁਰਾ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਥਾਂ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਹੈ, ਬੈਠਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੋਬਾਇਲ ਵਜਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਨ ਇੱਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਨ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਸੁਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ, ਸਲੀਕੇ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਵੱਲ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਭਾਸ਼ਣ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਾਂਗੇ।

ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਝ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਦਿਮਾਗ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਰੁੱਝਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸੁਨਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਬੁਲਾਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਚੰਗੇ ਸਰੋਤੇ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਉਹ ਯੋਗ ਮਾਪੇ, ਆਦਰਸ਼ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਸਫ਼ਲ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ। ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਹੀ ਸੁਣਨ ਤੇ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਚਤੁਰਾਈ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਵੈਕਾਬੂ, ਸਵੈਭਰੋਸਾ ਅਤੇ ਲਗਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਯਕੀਨੀ ਹੈ ਕਿ ਨਤੀਜੇ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ, ਗਲਤਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆ, ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਧੇਗੀ, ਰਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਡਰ

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਚੂਰੀ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਚੱਲੇ,
ਸ਼ਹਿਰ ਦਿਆਂ ਪਕਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ।
ਲੈਚੀ ਕੈਦੀ ਹੋਇਆ ਬੰਦ ਮਕਾਨਾਂ ਦਾ,
ਤਾਹੀਓਂ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ।

– ਤ੍ਰੈਲੋਚਨ ਲੋਚੀ

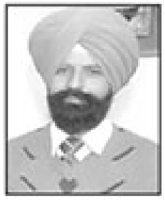

ਸਾਡੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਖਿਡਾਰੀ

ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੰਬੜ
ਪੰਜੋੜ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ)

ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਘਰੇਲੂ ਤੰਗੀਆਂ ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੱਲਾ ਮਾਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਾਜਪੁਰ ਗਹੋਤ (ਤਹਿ. ਦਸੂਹਾ) ਦੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਕੀ, ਫੁੱਟਬਾਲ ਅਤੇ ਐਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ।

ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਸੈਣੀ ਕਿਸਾਨੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ 21 ਦਸੰਬਰ 1918 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਟਾਂਡਾ-ਉੜਮੁੜ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲਿਆ। ਪਿਤਾ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਨੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ। ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸਨੇ ਉੱਚੀ ਛਾਲ ਅਤੇ ਨੇਜ਼ਾਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਜੂਨੀਅਰ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤਣੇ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਤੇ ਹਾਕੀ ਦਾ ਗੋਲਕੀਪਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਥਾ, ਐਫ.ਸੀ. ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਸਨੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਲਾਹੌਰ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਅਤਿ ਫੁਰਤੀਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਉਸਨੇ ਉੱਚੀ ਛਾਲ ਵਿੱਚ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ। ਉਹਨੇ 1937 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚੀ ਛਾਲ ਦਾ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉੱਨ੍ਹੀ ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਲਰ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪਾਈ। ਉਸਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਪੱਖੋਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਕਰਕੇ 'ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ' ਹੋਣ ਦਾ ਤਮਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 1939 ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜਾਬ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਕਲਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ 1940 ਤੋਂ 1949 ਤੱਕ ਜਲੰਧਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲਗਨ ਸਦਕਾ ਉਹ ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਰੈਂਕ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਕੇ 1976 ਵਿੱਚ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਅੰਦਰ ਖੇਡ ਅਗਨੀ ਠੰਡੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਸਨੇ 1980 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਵੈਟਰਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨੇਜ਼ਾਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਕੀਰਤੀਮਾਨ ਸਥਾਨ ਕੀਤਾ। ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 63 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵੈਟਰਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਲਿਖਵਾਇਆ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ: 65 ਸਾਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਵਿਸ਼ਵ ਵੈਟਰਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਤਮਗਿਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ 'ਵਿਸ਼ਵ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਖਿਡਾਰੀ' ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਿਦਕ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਹੰਢਾਈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਫੁਰਸਤ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਾਗਬਾਨੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਹੱਸਦੇ-ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਵੱਡੇ ਲੜਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਵਸੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਅੰਤਰ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਵੋਤਮ ਖਿਡਾਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਪੱਧਰੀ ਜਿੱਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ।

ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਪਿੰਡ ਬਹਾਦਰਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੂਪਨਗਰ

ਰੂਪਨਗਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਕਿਨਾਰੇ ਵਸਿਆ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟਾਊਨ ਪਲੈਨਰਾਂ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਰ ਨੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਰ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ, ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਘਰ ਤੱਕ ਗੈਸ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਵੀ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿਛਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ- ਸ. ਦਿਲਬਾਰ ਸਿੰਘ ਜਿਸਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਹਿਤ, ਡੁਬਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਵਧੀਆ ਸਕਰੈਪ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਗਾਵਾਂ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਡੇਅਰੀ ਫ਼ਾਰਮ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੀ ਉਸਨੇ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਗਭਗ 150 ਗਊਆਂ ਦੇ ਗੋਬਰ ਤੋਂ ਹੀ ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਸੰਨ 2011 ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਲ ਗ੍ਰਾਮ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀਆਂ, ਗਲੀਆਂ-ਨਾਲੀਆਂ, ਨਿਰਮਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਸਾਫ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਸਦਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਪਿੰਡ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਟੂਰਿਸਟ ਪਲੇਸ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਉੱਚ-ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਥੇ ਫੇਰਾ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀ ਆਬਾਦੀ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਬਾਸ਼

ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੀਆਂ

ਜਿਉਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਖੀਆਂ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ 'ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਫਿਰ ਝੰਡੀ', 'ਕੁੜੀਆਂ ਮੋਹਰੀ', 'ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ', 'ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ', 'ਕੁੜੀਆਂ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰੀ' ਆਦਿ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਹੁਣ ਨਿਰੰਤਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2015 ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇਹ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹਿਤ ਆਓ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ।

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਪਾਸ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤਾ 73.08 ਅਤੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ 60.19 ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਤਪਾ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਰਨਾਲਾ) ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਿਤਾਸ਼ਾ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ 650 ਵਿੱਚੋਂ 644 ਅੰਕ (99.08%) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਖਿਡਾਰੀ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ੀਰਾ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਮਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ 650 ਵਿੱਚੋਂ 647 ਅੰਕ (99.54%) ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬਾਹਰਵੀਂ (+2) ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਪਾਸ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤਾ 83.26 ਅਤੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ 70.73 ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸੱਤ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀਆਂ 10- ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 9 ਲੜਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੁੱਲ 366 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚੋ 268 (75%) ਲੜਕੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਇੰਸ ਗੁਰੱਪ ਵਿੱਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਦਰਸ਼ਵੀਰ ਕੌਰ ਕਲਸੀ ਅਤੇ ਰੂਪਨਗਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸਾਇਦਾ ਰਾਸ਼ਿਦ ਨੇ ਸਤਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਹਿਊਮੈਨਟੀਜ਼ ਗੁਰੱਪ ਦੀ ਸਾਰਿਕਾ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਨੇ 450 ਵਿੱਚੋਂ 449 ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਗੁਰੱਪ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਕਾਜਲ ਟੰਡਨ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਤੇ ਨਿਸ਼ਠਾ ਜੁਨੇਜਾ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਦੋਵਾਂ ਨੇ 448-448 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇੰਡੀਅਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਆਫ਼ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਆਈ.ਸੀ.ਐੱਸ.ਈ.) ਦੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ 98.95% ਅਤੇ ਲੜਕੇ 98.12 % ਪਾਸ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਤਿੰਨ ਲੜਕੀਆਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀ ਸੌਗਾਤਾ ਚੌਧਰੀ, ਮੁੰਬਈ ਦੀਆਂ ਅਨੰਨਿਆ ਹਰਸ਼ਦ ਪਟਵਰਧਨ ਤੇ ਤੇਜ਼ਨ ਪਪਨ ਸਾਹੂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੇ 99.20% ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਈ.ਸੀ.ਐੱਸ.ਈ. ਦੀ ਬਾਹਰਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀਆਂ 97.49% ਅਤੇ ਲੜਕੇ 95.27% ਪਾਸ ਹੋਏ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਿਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਾਹਰਵੀਂ ਦੇ ਕਾਮਰਸ ਗੁਰੱਪ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ। ਸਾਇੰਸ (ਨਾਨ ਮੈਡੀਕਲ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਲੀਨ ਕੌਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾ, ਹਿਊਮੈਨਟੀਜ਼ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸਿਰੀਰਾਮ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ (ਮੈਡੀਕਲ) ਵਿੱਚ ਅਰਚਨਾ ਨੇਗੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਸੀ.ਬੀ.ਐੱਸ.ਈ.) ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਿਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ 98.78 ਪਾਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਲੜਕਿਆਂ 97.31% ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ ਦੀ ਬਾਹਰਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਿਜ਼ਨ ਦੀਆਂ 86.99% ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ 75.53 % ਲੜਕੇ ਪਾਸ ਹੋਏ ਹਨ।। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪੀ.ਐੱਮ.ਟੀ. ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਜਪੁਰਾ ਕਸਬੇ ਦੀ ਲੜਕੀ ਸਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੜਕੀਆਂ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਨਤ, ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੇ ਸਿਦਕ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂਬਾਪ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਵਲ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਉੱਚ ਪਦਵੀਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵੀ ਮੱਲਣਗੀਆਂ। ਹੁਣ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਲੜਕਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਉਡਾਰੀਆਂ

ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅੰਬਾਲਵੀ

ਅਸੀਂ ਉਡਣਾ ਏ ਦੂਰ, ਸਾਡੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ।
ਐਵੇਂ ਨਾ ਕਹੋ ਲੋਕੋ, ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੀਆਂ।
ਅਸੀਂ ਉਡਣਾ ਏ ਦੂਰ....

ਇਹ ਧਰਤੀ ਏ ਸਾਡੀ, ਸਾਡਾ ਪੂਰਾ ਆਸਮਾਨ,
ਹੋ ਕੇ ਪੌਣਾ 'ਤੇ ਸਵਾਰ, ਅਸੀਂ ਮੱਲਣਾ ਜਹਾਨ,
ਛੱਡ ਪਿੰਜਰੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਅੰਬਰ ਨਾਲ ਯਾਰੀਆਂ।
ਅਸੀਂ ਉਡਣਾ ਏ ਦੂਰ....

ਜਿਊਣਾ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇ ਸੰਗ, ਸਾਨੂੰ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਹਨੇਰੇ।
ਘਰ-ਘਰ ਅਸਾਂ ਵੰਡਣੇ, ਨੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸੁਨੇਹੜੇ।
ਲਿਖ ਅੰਬਰੀਂ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀਆਂ ਸਰਦਾਰੀਆਂ।
ਅਸੀਂ ਉਡਣਾ ਏ ਦੂਰ...

ਸਾਡੇ ਪਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋਸ਼, ਸਾਡੀ ਉੱਚੀ ਏ ਉਡਾਣ।
ਸਾਡੇ ਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦੇ ਨੇ ਡਾਢੇ ਹੀ ਤੂਫਾਨ।
ਸਾਡੇ ਮੇਚ ਨਹੀਂ ਹੁਣ, ਇਹ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀਆਂ।
ਅਸੀਂ ਉਡਣਾ ਏ ਦੂਰ...

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਏ ਅਸੀਂ, ਜੰਨਤ ਬਣੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ।
ਪੁੱਤਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਧੀਆਂ, ਕੋਈ ਸਮਝੇ ਨਾ ਭਾਰ।
ਮਾਣ ਨਾਲ ਲੋਕੀਂ ਆਖਣ, ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ।
ਅਸੀਂ ਉਡਣਾ ਏ ਦੂਰ...

ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਡੋਰ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣੀ ਏ ਪਤੰਗ,
ਭਰਨੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧੀਆਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਨੇ ਰੰਗ,
ਬਦਲਣੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ।

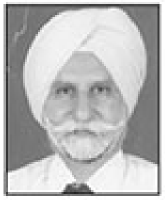

Economic Growth and National Integration

Adv. Baldev Singh
Bombay

In early nineties Assam state and its surrounding area was very much disturbed. Oil and Natural Gas Corporation Ltd. (ONGC) was exploring and producing oil/gas in that area. ULFA (United Liberation Front of Assam) was very active in terrorising and also kidnaping persons working in that place. In 1992 ULFA kidnapped 4 persons of ONGC and one of them was even killed. During this phase I joined Nazira, Assam on my transfer from Hazira, Gujarat.

I took over as Operation Business Group (OBG) Head of Eastern region in its Head quarters (HQ) Nazira. There was general atmosphere of fear and to some extent frustration though CISF (Central Industrial Security Force) armed security was provided in the ONGC colony as well as at work site. Shift buses were also escorted by armed guards for to-&-fro journey.

By virtue of being the Head I was entitled to two security escort jeeps with 8 to 10 armed guards in addition to my staff car. Ths protections was used for sometime but it was frustrating that in my own country we are scared of our own country-men. I was restless and was wondering why anyone should attack or harm me? One day I called an informal meeting of our team especially the daily field going staff and tried to work out a local solution to keep our operations going without violating any policy guidelines from Dehradun or Delhi centres.

We thought of learning more about the grievances of the local people that we may be able to tackle without troubling our ONGC HQ or Government of India. This needed a meeting with the people around our work sites. One of my drivers had some information about some persons of the area who were active in asking contractors for jobs for locals only. Progress of our oil storage tanks construction project in Lakwa Central Tank Farm (CTF) was getting affected. Lakwa was even otherwise notorious for ULFA activities. Our existing contractors at CTF were from Kolkata and were finding it hard to execute their commitments.

My driver and a few other field crew suggested an informal meeting in our oilfield office in Lakwa Central Tank Farm (CTF) or their village adjoining our CTF. By now our team had learnt that the locals had main misconceptions that outsiders were getting the jobs meant for them and looting Assam of its oil resources. Our team members conveyed conveyed them the message that all of us are Indian. No one is outsider. They were told that oil / gas is very vital for the industrial and overall progress of our country and you being citizen of this country will also be benefitted by its production. Oil / Gas production is very risky and needs special knowledge and experience to handle it. Staff in ONGC comprises engineers, scientists, technologists and fortunately today who have sufficient working knowledge of oil industry that you or other local residents do not possess at this stage. It can be definitely attained with training and experience.

But still, as a country, we are far behind in certain spheres of this industry that our country import oil rigs from friendly countries and gets expertise from them. The Russians, Romanians or Americans are helping us in achieving our goal as well as they are our guides. They are our friends.

We told them that Blow out and Fire in Rudrasagar, Assam oil well that in 1965 we could not control and we had to call Russian experts to control that fire. Did they really loot us? Or did they save us and taught us how to overcome such problems in future ?

We also can't forget Blow out and fire at Sagar Vikas oil rig in Bombay High offshore in 1982 July. The flame height was more than 80 meters! Our Prime Minister had to request The President of USA to urgently depute Red Adair to control and subdue the Oil well. Though we had the knowledge but we were short of high speed high volume equipment. Morever we had not handled any such situation earlier and thus lacked experience.

These two incidents demonstrate that when we learn from someone we generate friendly environments and mutual respect for each other.

They were made to understand that oil industry is a very risky business and it is dangerous for us to award this tricky oil field tank construction in an active oil producing area to untrained novices. This may take some lives due to any mishap or fire/explosion. We can request our contractors to train locals for picking up experience and subsequently become subcontractors and so every one can progress with the progress of our oil industry and Indian in general. Natural resources of our country belong to all of us and it is important for every Indian to properly develop them for the common good of our nation. All Indians are insiders by virtue of being citizens of the country.

It was also pointed out that after ONGC entry in the area, so may roads have been constructed, some schools have been started and many more other social welfare activities are in place.

Your prosperity and progress is very much linked to the development of oil field that will further lead to setting up of other industries like refineries be possible by your not creating any undue hurdle in ONGC working. Rather it should be genuinely supported. Our team explained ground realities and tried to remove misconceptions.

Thus all of u s can do little jobs in overall

development and Integration of India irrespective of our location or designation, intuitively towards this goal. Openers and transparency in working are appreciated by all, hence its logical outcome of "Inclusive growth follows naturally. There was no interruption or vocal reaction from the local residents during this discourse. Our team thanked them and requested them to think with cool and calm mind and then take a logical approach for overall development of eastern region including yourself.

Within a week our field-crew started getting unhindered working environment. Genuine persons based on their capability started approaching for subcontracts in the oil field. Our team in that area had little problem during my tenure till 1994. (There after I proceeded to Kolkata to join as CMD in National Instrument Ltd. another PSU).

It is very pertinent to know that other Indians within ONGC (HQ) were always supportive of this noble goal of economic growth through national integration, and within this period a special and sizeable batch of Graduate Engineers/ Scientist was recruited from North Eastern region alone.

(* A paper presented by the writer at at conference organised by India International Friendship Society New Delhi on 15th April 2015)

Indian American Sikh
Harkeert Singh Saini
wins Police Award in Houston Texas

Dr. Manavpreet Kaur (Dallas)

An Indian American policeman 44 years old Harkeert Singh Saini has been awarded the prestigious "Top Civilian Supervisor of the year" Award for his efficient service to the Houston Police Department in the US state of Texas.

Saini received the award from Police Chief Charles A Mc. Clelland and Houston Mayor Anise Parker during a function held at the Hyatt Regency Hotel Houston here earlier this week.

Saini, a police records supervisor has been working for the Houston Police Department for the last fifteen years. Harkirat Singh Saini is a very efficient officer and worthy of this award. Houston police department is proud of Saini. Said Muzaffar Saddiqi senior police officer of city police department.

Various community leader including Gurdeep Singh Buttar, Gurnam Singh Sandhar, Ajinder Singh Dhak were present during the occasion and congratulated Saini for his achievement.

Saini, a graduate from Deshbandhu College, New Delhi hails from Hoshiarpur in Punjab. He came to city in 1998, join Houston Police Department in March 2000 and was subsequently promoted as an office supervisor in the following years.

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

ਐਲ ਨਿਨੋ (El Nino) :

ਸਪੇਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਮੌਸਮੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਭੂਮੱਧੀ ਸ਼ਾਂਤਮਹਾਂਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਪਰਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਕੁੱਝ ਇਲਾਕੇ ਸੋਕੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਲਾਤਿਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀਆਂ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 1950 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੇ 13 ਸੋਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਐੱਲ ਨਿਨੋ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2015 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸੂਨਾਂ ਦੀ ਬਾਰਸ਼ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਖਤਰਾ ਹੈ।

ਸਮਾਰਟ ਸਿਟੀ :

ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੰਕਲਪ (ਵਿਚਾਰ) ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਸੰਕੋਚਵੀਂ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਵਸੋਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇ। ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੇ ਚੁਸਤ ਆਵਾਜ਼ਾਈ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣਮੁਕਤ ਵਾਤਾਵਰਨ, ਆਸਾਨ-ਲਾਂਘਾ ਪੱਖੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਵਪਾਰਿਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਜਨਤਕ ਆਵਾਜਾਈ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ, ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਜਨਤਕ ਸਾਧਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨਾਂ 'ਤੇ ਦੇਣੀ ਆਦਿ ਸਮਾਰਟ ਸਿੱਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹਨ ।

ਨੀਤੀ (NITI) :

ਇਹ ਸ਼ਬਦ National Institution for Transforming India ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (Planning Commission) ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਮੁਦਰਾ (MUDRA) :

ਮੁਦਰਾ Micro Units Development Refinance Agency ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਤੀ ਏਜੰਸੀ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕੇਗੀ, ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿਡਬੀ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ।

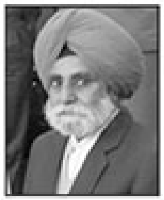

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਆਜੀਵਨ ਮੈਂਬਰ (Life Member)

ਅੰਕ 17 ਦੇ ਸਫ਼ਾ ਨੰ. 21 ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿੱਚ

456. ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ
ਪੁੱਤਰ ਸਵ: ਸ. ਪ੍ਰਦੁਮਣ ਸਿੰਘ
4998, ਜਗਜੀਤ ਨਗਰ, ਰੋਪੜ
ਯੋਗਤਾ : ਬੀ.ਏ.
ਪੇਸ਼ਾ : ਜੇ.ਈ., ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ

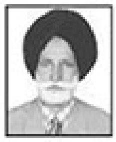

457 ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਪੁੱਤਰ ਸ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ
ਪਿੰਡ ਝੰਜੋਵਾਲ (ਰਾਮਪੁਰ), ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
ਯੋਗਤਾ : ਆਈ.ਟੀ.ਆਈ
ਪੇਸ਼ਾ : ਰਿਟਾ. ਜੇ.ਈ. ਪੀ.ਐੱਸ.ਪੀ.ਸੀ.ਐੱਲ.

458. ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ
ਪੁੱਤਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ
ਪਿੰਡ ਮੁਜ਼ਾਫਤ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ
ਯੋਗਤਾ : ਐੱਮ.ਏ. ਬੀ.ਐੱਡ.
ਪੇਸ਼ਾ : ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ

459 ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇਕਬਾਲ ਕੌਰ
ਪਤਨੀ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
7/4, ਦਸਮੇਸ਼ ਕਲੋਨੀ, ਰੋਪੜ
ਪੇਸ਼ਾ : ਹਾਊਸ ਵਾਇਫ

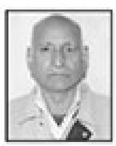

460.ਸ. ਕਮਲ ਸਿੰਘ
ਪੁੱਤਰ ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ
81, ਲਖਵਿੰਦਰਾ ਏਨਕਲੇਵ, ਰੋਪੜ
ਯੋਗਤਾ : ਬੀ.ਏ., ਐੱਲ.ਐੱਲ.ਬੀ.
ਪੇਸ਼ਾ : ਰਿਟਾ. ਪੰਜਾਬ ਮੁਲਾਜ਼ਮ

461. ਸ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ
ਪੁੱਤਰ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ
ਵਾਰਡ ਨੰ. 7, ਚਨਾਲੋ (ਕੁਰਾਲੀ),
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐੱਸ.ਏ. ਨਗਰ
ਯੋਗਤਾ : ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜ.
ਪੇਸ਼ਾ : ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨ

462. ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਪੁੱਤਰ ਸ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਪਿੰਡ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ
ਯੋਗਤਾ : ਐੱਮ.ਏ. (ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂ.)
ਪੇਸ਼ਾ : ਰਿਟਾ. ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ

Compiled by : **S. Gurcharan Singh**
Saini Bhawan, Rupnagar

ਅੱਜ

ਕੱਲ੍ਹ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਬੀਤ, ਵੱਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਸਾਈ।
'ਭਲਕੇ' ਅਜੇ ਹੈ ਦੂਰ, ਨਹੀਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥਾਂ ਆਈ।
'ਅੱਜ' ਅਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਵਿੱਚ ਪਰ ਫਿਕਰਾਂ ਲਾਈ।
'ਕੱਲ੍ਹ, ਭਲਕੇ ਨੂੰ ਸੋਚ, ਅੱਜ ਇਹ ਮੁਫ਼ਤ ਗੁਆਈ।
-ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

FIVE YEAR MEMBERS OF "SAINI SANSAR"

Continued from page No. 21 of 17th Issue

495. **Jarnail Singh**
SCF 31, New Anaj Mandi, Ropar
496. **Karnail Singh Tamber**
SCF 31, New Anaj Mandi, Ropar
497. **Dalbara Singh**
B-290, Street No. 1, Bhajanpura, Delhi-53
498. **Bachan Singh Athletic Coach**
Vill. Mehatpur Uldani, Teh. Balachaur (S.B.S.Nagar)
499. **Gurnam Singh**
Ladies Fashion World, Civil Hospital, Ropar
500. **Harbans Singh**
#36,Malhotra Colony, Ropar
501. **Jagmel Singh Ex Sarpanch**
Vill. Rasidpur, P.O. Bazidpur, Distt. Ropar
502. **Jaswant Singh**
VPO Bela, Distt. Ropar
503. **Kuldeep Singh S/o Nirmal Singh**
#2520, Sunny Enclave, Sec. 125, Mohali
504. **Surindermohan Singh Mundra**
Haveli Kalan, Distt. Ropar
505. **Rajinder Singh Mundra**
Haveli Kalan, Ropar
506. **Major Singh Saini**
Street No. 5, Baba Fateh Singh Nagar, Phagwara
507. **Avtar Singh Thekedar**
Gali No.2, New Harkrishan Nagar, Phagwara
508. **Chanan Singh**
Gali No.6, Baba Fateh SinghNagar, Phagwara
509. **Harnek Singh S/o Kartar Singh**
Gali No. 5/6, Guru Harkrishan Nagar, Phagwara
510. **Sh. Harjinder Singh** (Arjun Awardee)
Near Old Sabzi Mandi, Phagwara
511. **Jagdev Singh**
#64, Giani Zail Singh Nagar, Ropar
512. **Kuldeep Singh Mundra**
#4487, Haveli Kalan, Ropar
513. **Kaushalya Devi**
Uchha Khera, Ropar
514. **Sandeep Singh Tamber**
New Anaj Mandi, Ropar

Compiled by
S. Ajmer Singh Dhamrait
Saini Bhawan, Rupnagar

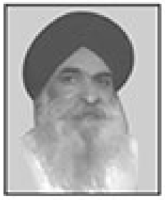

ਸੈਣੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.) ਰੂਪਨਗਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਵਜ਼ੀਫ਼ਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਨਿਯਮ

1. ਇਹ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ: :

ੳ) ਰੈਗੂਲਰ ਵਜ਼ੀਫੇ (Regular Scholarships) : ਇਹ ਦਾਨੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਫਿਕਸਡ ਵੱਡੀਆਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮੂਲ ਰਾਸ਼ੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਅ) ਕੈਜ਼ੂਅਲ ਵਜ਼ੀਫੇ (Casual Scholarships): ਇਹ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦਾਨੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਸਾਰੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਢਵਾ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਰ ਸਾਲ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਪੁਰਾਣੇ ਵੀ ਚਾਲੂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛਲੀ ਮੂਲ ਰਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀ। ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੀਂ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਜ਼ੀਫਿਆਂ ਦੀ ਦਰ ਤਾਂ ਮਾਸਿਕ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਅਦਾਇਗੀ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ।
3. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਜ਼ੀਫਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਦਰ, ਹਰ ਸਾਲ ਟਰੱਸਟ ਪਾਸ ਉਪਲੱਬਧ ਰਾਸ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
4. ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਝ ਵਜ਼ੀਫ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 85% ਸੈਣੀਆਂ ਲਈ ਅਤੇ 15% ਗੈਰ ਸੈਣੀ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਹਨ।
5. ਪੋਸਟਗ੍ਰੇਜੂਏਟ, ਗਰੈਜੂਏਟ ਅਤੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ 70% ਜਾਂ ਇਸਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ 3 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਵਜ਼ੀਫਾ ਲੈਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ।
6. ਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਅਣਵਿਆਹੁਤਾ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਾਸ ਹੈ।
7. ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤਿ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪਛੜੇ ਇਲਾਕੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ /ਏਡਡ ਸਕੂਲ/ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 60% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਾਸ ਹੈ।
8. ਜੇ ਟਰੱਸਟ ਪਾਸ ਰਾਸ਼ੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਤਿ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵਜ਼ੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਿਛਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ 60% ਜਾਂ ਇਸਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਹੈ।
9. ਵਜ਼ੀਫੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਸੰਬਧੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ਬਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
10. ਸਾਰੇ ਬਿਨੈਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਉਪਰੰਤ ਇਸਦਾ ਸੂਚੀਕਰਨ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਵਜ਼ੀਫਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਸਾਲ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
11. ਵਜ਼ੀਫਿਆਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਜ਼ੀਫਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਾਇਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੈਰਿਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
12. ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ੀਫਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਸਤੇ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।
13. ਵਜ਼ੀਫਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਲਾਭਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
14. ਵਜ਼ੀਫਿਆਂ ਲਈ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਅਧਿਕਾਰ ਟਰੱਸਟ ਪਾਸ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਚੈਲਿੰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
15. ਸਾਰੇ ਵਜ਼ੀਫੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖ਼ੁੱਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਮਾਂ/ਬਾਪ ਨਾਲ ਆਉਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
16. ਸੈਣੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਟਰੱਸਟ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਜ਼ੀਫਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਮਾਂ/ਬਾਪ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉੱਚਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਕਿਸੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੋਰ ਲੋੜਵੰਦ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਣਗੇ।

Scholarships for the year 2015

Regular

Name of Donor	Address	Amount Deposited
Lt. Col. G.R. Saini	# 192, D.C. Road Hoshiarpur	20,45000
S. Hardev Singh (Ghanauli)	# 11 Sherwood Court Flemington (USA)	11,000,00
Adv. Baldev Singh Haveli Kalan	Asha Nagar, Kandivali, E. Mubai	7,50,000
Sh. Lajpat Rai Saini	East of Kailash, New Delhi	3,49,000
Smt. Baldev Chaudhary w/o Late Sh. P.C.Saini	# 444, G.Z.S. Nagar Rupngar	2,07000
Mrs. Rajinder Kaur w/o Dr. Rajwant Singh	#40, Sec. 71, Mohali	2,00,000
S. Tekpal Singh S/o Late Pritam S.	Sector 21-D, Faridabad (Haryana)	2,00,000

Sh. L.R. Mundra (Chairman)	Haveli Kalan, Rupnagar	1,54,200
Late B.R.Tamber	Naraina Vihar New Delhi	1,46,200
S. Gurmukh Singh Saini (M.C.)	#28, S.B.S. Nagar Rupnagar	1,20,000
Sh. Charan Singh (Property Dealer)	Sunny Enclave Kharar	1,03,000
Sh. Ujjal Dosanjh	Vancouver (Canada)	1,000,00
Dr. Jaswant Kaur W/o Dr. Ajmer S.	# B-12/5057, Guru Nagar, Rupnagar	1,000,00
Late S. Tarlochan S. (of Grewal)	Hotel Amer Palace Bhopal (M.P.)	93,500
S. Bhag Singh Saini	Tughalpur Greater Noida (U.P.)	57,300
Smt. Ranjit Kaur (USA) D/o Late Mohinder S. Girn	#79, Mohalla Sheikhan, Rupnagar	56,000
Sh. B.S. Saini	Arera Colony, Bhopal (M.P.)	51,000
S. Jasbir Singh	Vancouver (Canada)	50,000
S. Gurinder Singh Toni	Guru Nanak Tent House, Rupnagar	50,000
Smt. Damyanti Saini w/o Late Sh. Dilbag Rai Saini	Arera Colony Bhopal	50000
S. Ajit Singh Saini	U.S.A.	30,100
S. Sher Singh	G.Z.S. Nagar Ropar	25,000

CASUAL These are yet to be finalised

It is a matter of great pleasure that in the year 2014, an amount of Rupees Four Laks, Ten Thousand and Four Hundred (4,10400) was distributed as scholarships to Ninety nine (99) students.

IMPORTANT INFORMATION

Scholarships for the year 2015 will be distributed in the Annual Education Function to be held on 7.11.2015. For the claim of scholarship a prescribed Application Form is available in the office of Saini Bhawan Rupnagar. This form complete in every respect must be submitted to this office upto 31.08.2015. The application forms sent late or incomplete will not be considered for the scholarship. The form is also available on the website of Saini Bhawan Rupnagar.

AN EARNEST APPEAL

A) Become Life Member of Saini Bhawan :

Fee : Rs. 2500/-

Benefits :

- Concession in fee for admission to Training Centers : Tailoring and Embroidery School, Beautician Art Cetnre, Fashion Designing Centre and Computer Training Centre.
- Concession in rent of community Hall
- Free Magazine "Saini Sansar" for 5 years.
- Recognition in Bradari & Society

B) Subscribe for Magazine "Saini Sansar" (Trimonthly)

Rs. 100/- for one Year i.e. 4 issues

Rs. 500/- for five years i.e. 20 issues

Benefits :

- Information about suitable match for your son/doughter.
- Information about the History, important personalities and activities of Bradari.
- Interesting and informative articles, general knowledge, life style and litrature.

C) Donate for

- Scholarships to needy students.
- Development of infrastructure.
- Help to poor.

D) Use facilities of Saini Bhawan

website : www.sainibhawan.org
Email : sainibhawanrpr@gmail.com
Bank A/c : Indian Bank Ropar
IFSC Code : IDIB000R027
Account No. : 833562779
For donation to Saini Bhawan
: 497139854
For donation for Scholarships

* In view of high postage charges the local and nearly members of magazine 'SAINI SANSAR' are requested to collect their magazine by hand after its release.

** Those members of magazine, whose membership fee has been exhausted are requested to deposit their fee for the next issues in the office or deposit in A/c No. 833562779 Indian Bank, Ropar. Please note that membership fee is Rs. 100 for 4 issues.

*** Proformas for Life membership, matrimonial, admission to training classes and application for scholarship can be downloaded from website of Saini Bhawan Rupnagar.

"ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਵਹਾਉਣ" ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਿੰਡ

ਮੁਜ਼ਾਫਤ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ
99691-06550

ਮੁਜ਼ਾਫਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ 325 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 80 ਕੁ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਮੇਤ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਛੇ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਖੇਤੀਹਾਰ ਕਿਸਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਕਿਸਾਨ, ਖੇਤੀ ਦਾ ਧੰਦਾ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਠੇਕੇ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਵਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰਕਬਾ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਗੋਤ ਛਿਲਣਾ, ਬਡਵਾਲ, ਬਲਵੈਤ, ਮੁੰਦਰਾ ਅਤੇ ਚਾਇੜਾ ਹਨ। ਢਿੱਲੋਂ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹੀ ਘਰ ਜੱਟ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੋੜ੍ਹੀ ਗੱਡੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜ ਘਰ ਝਿਊਰਾਂ (ਮਹਿਰਿਆਂ) ਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਘਰ ਇਸਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਕਿਰਸਾਣੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਲੇਬਰ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡਾਂ ਜਗਤਪੁਰ, ਬੇਲਾ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਸੌਖੇ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ । ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਸੀ ? ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਇਹ ਪਿੰਡ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬੇਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਰਦਾਰ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ 8 ਏਕੜ ਵਾਹੀਯੋਗ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਘਰ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਹ ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਤੇ ਮੋੜ੍ਹੀ ਗੱਡਣ ਸੰਬੰਧੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਦੰਦ ਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਘਪੁਰੀਆ ਮਿਸਲ ਦੀ ਬੇਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਰਦਾਰ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਨ 1873 ਵਿੱਚ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਮਗਰੋਂ ਕਸਬਾ ਬੇਲਾ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ, ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਕਈ ਨਵੇਂ ਪਿੰਡ ਵਸਾਏ। ਮੁਜ਼ਾਫਤ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤਾਰੀਕ, ਦਿਨ ਜਾਂ ਸਾਲ ਬਾਰੇ ਪੱਕਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤ ਮੁਜ਼ਾਫਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਪਿਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ।

ਦੇਸ਼-ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅਰਾਂਈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਘਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਫੈਲੇ ਦੰਗੇ ਫਸਾਦਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਪਿੰਡ ਵੀ ਨਹੀ ਸੀ ਬਚ ਸਕਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬੁਰਛਾਗਰਦੀ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮਾਰੇ ਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਜੋ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸੈਨਾ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ।

ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇੱਕ ਟਾਪੂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਗਰਜਦਾ ਅਤੇ ਨਾਗ ਵਾਂਗ ਫੂੰਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਸੀਸਵਾਂ ਅਤੇ ਬੁਧਕੀ ਨਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਖਤਰੇ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੀਆ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸਰਹੰਦ ਨਹਿਰ ਵੀ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰੀ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਸਰਹੰਦ ਨਹਿਰ ਦੇ ਫਾਲਤੂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਹਿਤ ਅਤੇ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਢਾਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਲਈ ਸਾਈਫਨ ਵੱਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਾਲਾ ਜਾਂ ਸੂਆ ਬੇਟ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਲਈ ਭਿਆਨਕ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਲਈ ਜ਼ਹਿਮਤ ਬਣਿਆ, ਬੁੱਢਾ ਨਾਲਾ ਵੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤੇ ਚਮਕੌਰ ਬੇਲਾ ਰੋਡ ਦੇ ਹੇਠ ਦੀ ਇਸ ਸੂਏ ਚੋਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਸਾਈਫਨ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਹੈ। ਰੋਪੜ-ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਮੁੱਖ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਪਿੰਡ ਮੁਜ਼ਾਫਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਤੋਂ 12 ਕਿਲੋਮੀਟਰ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਛੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਤੇ ਬੇਲਾ ਤੋਂ ਕੇਵਲ 2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਵਸਿਆ ਹੈ।

ਹੋਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਮੰਜ਼ਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਫਤ ਨਾਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਪਿੰਡ, ਖ਼ੁਦ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਜਗਤਪੁਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਕੁ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਜਗਤਪੁਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਉਸਰਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਚੰਭੇ ਵਾਲੀ ਸਥਿੱਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬੰਨਾ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਛੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡਾਂ ਬੇਲਾ, ਜਗਤਪੁਰ, ਭੈਰੋਮਾਜਰਾ, ਜਟਾਣਾ, ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੂੰ ਛੂਹੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਜ਼ਾਫਤ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਮੀਨ ਇਹਨਾਂ ਛੇਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੋਜ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਲਕੀਤੀ ਭੋਇੰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ ਸਨ।

ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖਿਆਂ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰਯਾਫਤਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਉੱਚ-ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨਿਤ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਾਸਟਰ ਪੋਹਲੋ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੋਣਹਾਰ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਇਆਲੋਜੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰੇਟ ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਭਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਹੇ ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਐਲਾਬਾਮਾ ਸਟੇਟ ਦੀ ਟਸਕੀਗੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਾਕਟਰੇਟ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਟੀਚਿੰਗ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਡਾਕਟਰੇਟ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਧਿਆਨ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਜੋਗਰਫੀ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾਕੇ ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਦੇ 25 ਵਿਅਕਤੀ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮਾਸਟਰ ਪੋਹਲੋ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਬੇਲਾ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪਸਾਰ ਦੇ ਮੋਢੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁੱਭ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ 6 ਫਰਵਰੀ 1975 ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਹੋਇਆ ਜੋ ਅਸੰਭਵ ਜਿਹਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਿਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਆਪਣੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਰੱਖੀ। ਇਸਦੇ ਫਾਊਂਡਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੁਜ਼ਾਫਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ (ਲੇਖਕ ਖ਼ੁਦ) ਬਣੇ।

ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ

ਹੱਬ ਵੱਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਵਿਖੇ ਹੀ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਗਰਲਜ਼ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵੱਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਫਾਊਂਡਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਜੋਂ 22 ਸਾਲ ਦੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਵੰਤ ਕੌਰ ਖੰਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ 1980 ਤੋਂ ਹਿਮਾਲਿਆ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਰਣਨਯੋਗ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਦੱਸ ਸੈਨਿਕ, ਏਨੇ ਕੁ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਇੱਕ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਦੋ ਕਨੂੰਗੋ ਅਤੇ ਦੋ ਪਟਵਾਰੀ ਹਨ ਜਾਂ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਡਾਕਤਾਰ ਵਿਭਾਗ, ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ, ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ, ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਰੇਲ ਕੋਚ ਫੈਕਟਰੀ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਪੱਖੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਦੋ ਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਹੀ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਰਵਟ ਬਦਲੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕੁੱਝ ਕੁ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹਨ। ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਪਿੰਡਵਾਸੀ ਦਾ ਯਥਾ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਯਥਾ ਸ਼ਰਧਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਉਲੇਖ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਸੂਬੇਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੂਬੇਦਾਰ (ਸਵਰਗਵਾਸੀ) ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ (ਸਵਰਗਵਾਸੀ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਤੰਬਾਕੂ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਸੇਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਭ ਕੁੱਝ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਹ ਪਿੰਡ, ਪੱਕੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਰਾਹੀ ਸਾਰੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰੋਪੜ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਮੁੱਖ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ। ਦੋਹਾਂ ਨਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪੁੱਲ ਬਣ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਰੋਪੜ ਸ਼ਹਿਰ ਲੋਕਲ ਮੁਹੱਲੇ ਵਾਂਗ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਾਧਨ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰਫ 20 ਮਿੰਟ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਰੋਪੜ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਬੇਲਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹਨ। ਲਾਅ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਹੀ ਬੇਲਾ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ । ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਮੁਜ਼ਾਫਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਪੰਚ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਨੌ-ਜਵਾਨ, ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ, ਨਿਰਪੱਖ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਵਾਲੇ ਅਣਥੱਕ ਵਰਕਰ ਹਨ। ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਮੂੰਹ-ਮੋਟਾਪੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਸਦਭਾਵਨਾ, ਏਕਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਾਵ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਅਤੇ ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਾਵ ਅਤੇ ਮਿਲਵਰਤਣ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਕੁੱਝ ਕੁ ਕਮੀਆਂ ਜਾਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਲੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਦੇ ਅਤੇ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਦਾ ਉਚਿੱਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਛੱਪੜ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਕੁੱਝ ਫ਼ਾਸਲੇ ਤੇ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਛੱਪੜ ਖੋਦਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਹੁੰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ 67 ਸਾਲ ਦਾ ਲੰਬਾ ਅਰਸਾ ਬੀਤ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਭ ਤੋ ਮੁੱਢਲੀ ਅਤੇ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਲੋੜ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਲਾਜ ਲਈ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੋਪੜ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੀ ਫੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਇੱਕ ਅਚੰਭੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਸੱਚ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਪਿੰਡ ਜਗਤਪੁਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਰੈਗੂਲਰ ਆਮਦਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੌਜਆਨਾਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਹਲਾ ਸਮਾਂ ਲਾਹੇਵੰਦ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਖੇਡ-ਕਲੱਬ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵੀ ਮਨ ਪ੍ਰਚਾਵੇ ਦਾ ਸਾਧਨ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਪਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਰੀ ਅਣਹੋਂਦ ਬਹੁਤ ਰੜਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਬਣਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਵਿਤਾ

ਜਤਿੰਦਰ ਲਸਾੜਾ
ਕੈਨੇਡਾ

ਰੋਜ਼ ਸੂਰਜ ਦਾ ਉਗਮਣਾ, ਅਸਤਣਾ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਹੈ।
ਆਦਮੀ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਮਰਨਾ, ਜੰਮਣਾ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਹੈ।

ਰਾਤ ਦਿਨ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਨੇ, ਤੇ ਖ਼ੂਬ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰੰਗ।
ਆਦਮੀ ਦਾ ਵਾਂਗ ਮੌਸਮ, ਬਦਲਣਾ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਹੈ।

ਰੰਗ ਹੈ ਨਾ ਰੂਪ ਜਿਸਦਾ, ਤੇ ਕੋਈ ਆਕਾਰ ਨਾ।
ਆਦਮੀ ਦਾ ਖੁਦ ਖੁਦਾ ਨੂੰ, ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਹੈ।

ਖ਼ੂਬ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਰੱਕੀ, ਵਧ ਰਹੇ ਹਾਂ ਰਾਤ ਦਿਨ।
ਆਦਮੀ ਦਾ ਆਦਮੀ ਲਈ, ਸਿਮਟਣਾ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਹੈ।

ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਜਾਨ ਦੇ ਦਾਹਵੇ ਕਰਨ, ਪਰ ਦੋਸਤੋ।
ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਹੈ।

ਜੀਵ, ਪੰਛੀ, ਰੁੱਖ, ਵਗਦੇ ਝਰਨਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਵੀ,
ਖ਼ੂਬ ਹੈ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਬਿਖਰਨਾ, ਮਹਿਕਣਾ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਹੈ।

ਮੌਜ ਪੀੜਾਂ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਸ਼ੋਖੀਆਂ ਤੇ ਤੜਫਣਾ,
ਇਸ 'ਲਸਾੜੇ' ਦਾ ਕਿਸੇ ਲਈ ਧੜਕਣਾ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਹੈ।

ਬੇਤਾਜ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਗੂ

ਸ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ

ਡਾ. ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ
ਪਟਿਆਲਾ

ਕੁੱਝ ਵਿਅਕਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਬਦਲਨ ਦਾ ਸਵੱਬ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਯੁਗਪਲਟਾਊ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਵੱਡਤਣ ਅਤੇ ਵਡੱਪਣ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਆਪਣੀ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕਥਨੀ ਨਾਲ ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਉਲੀਕਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ, ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ, ਇਕ ਸਰਗਰਮ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ, ਇਕ ਕਰਮਸ਼ੀਲ ਅਣਥੱਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ, ਵਿਭਿੰਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਭਾਵਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੀ ਰੂਹੇ ਰਵਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਜੋਂ ਉਹ 21 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੱਤਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹਰਦਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ੀ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵਜਾਇਆ। ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਇਲਾਕਾ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਰਨ-ਛੂਹ ਨਾਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸੀ।

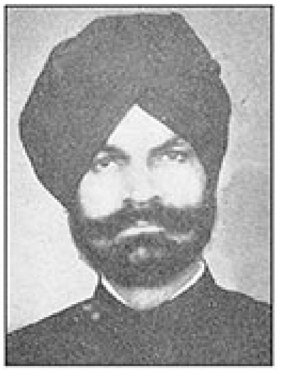

ਇਸ ਮਿੱਠ ਬੋਲੜੇ ਲੋਕਸੇਵਕ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਭਾਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਪਿੰਡ ਭੌਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ, (ਹੁਣ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ) ਹੈ। 18 ਦਸੰਬਰ 1916 ਨੂੰ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਬਾਲ ਦਿਲਬਾਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਸਿਦਕਦਿਲੀ, ਘਾਲਣਾ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਿਹੜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਨਾ ਉਦੋਂ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਮਾਪੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਆਂਢੀ ਗੁਆਂਢੀ।

ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੀ ਹਿੱਸੇ ਆਈ। ਸੈਣੀ ਸਮਾਜ ਤਾਂ ਹਰ ਮੋੜ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦ ਅਗਵਾਈ ਲੋਚਦਾ ਅਤੇ ਲੋੜਦਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਲੁਕਾਈ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ-ਥੋੜਾਂ ਲਈ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਦੁਆਬੇ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਬਦਲਣ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਰਸਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੈਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਹੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਹਰ ਵਰਗ, ਹਰ ਜਾਤ ਅਤੇ ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰਕ ਬਣ ਕੇ ਵੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਬੇਹੱਦ ਸਾਧਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਇਸ ਦੀਨਤਾ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਛੁਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਆਰੰਭ-ਬਿੰਦੂ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇਕ ਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ :

"ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਨਾ ਹੀ ਏਨਾ ਸਰਮਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਮੈਂ ਇਕ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਲਾਇਲਪੁਰ ਰੱਖਿਆ। ਮੈਂ ਲਾਇਲਪੁਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਬੱਸ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਗੁਡਜ਼ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਣਾਈ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਚੌਂਕੀਦਾਰਾ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ 2500 ਤੱਕ ਸੀ। ਮੈਂ 1952 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਟਰੱਕ ਓਪਰੇਟਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਟਰੱਕ ਓਪਰੇਟਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ 1965 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

ਨੇਤਾਈ ਵਿਰਤੀਆਂ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਨ, ਜ਼ਹੀਨ ਬੁੱਧਤਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਸਾਰਥਕ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਅਤੇ ਇੰਝ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸਤਕੀ ਵਿੱਦਿਆ ਵਧੇਰੇ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਪਰੰਤੂ ਅਨੁਭੂਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਕਰਮਸ਼ੀਲਤਾ ਨੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖ਼ਲਾਅ ਭਰਪੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਹੜੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਕਰਮਕ ਰਹਿ ਕੇ ਪੈ ਸਕਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਅਮਰ ਕੌਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਬਣੀ ਜਿਸਤੋਂ ਦੋ ਬੇਟੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੇਟੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਇੱਕ ਬੇਟਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਰੋਪੜ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਸੁਖਰਾਮਪੁਰ ਟੱਪਰੀਆਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਚੀਫ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬਣੀ। ਸ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਵੀ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਕੌਰ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਕਹਿਰੇ ਜਿਸਮ ਅਤੇ ਪਤਲੇ ਡੀਲ ਡੌਲ ਵਾਲੇ ਇਸ ਚੁਸਤ ਫੁਰਤ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਨੇਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਓਤਪੋਤ ਸਨ। ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਸੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ। ਰੁਚੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਸਨ ਇਹਨਾਂ ਦੇ, ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਪਸਾਰਾ ਸੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦਾ। ਜਲੰਧਰ,ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਤੱਕ ਰੈਣ ਬਸੇਰੇ ਸਨ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਸਭ ਕੁੱਝ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ। ਘਾਲਣਾ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਇਕ ਲੰਮੀ ਗਾਥਾ ਹੈ ਇਸ ਪਿੱਛੇ। ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਅਤੇ ਸਿਰੜ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ। ਪਰਸਵਾਰਥ ਦੀ ਆਰਜ਼ੂ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਿਕਸ਼ਾਮਤਾ ਦੀ ਬਿਹਬਲਤਾ ਸੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਈ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਪਰੰਤੂ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸਦੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤਿਬਧ ਹੋ ਕੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸੋਚ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਟੇਕ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਭਾਲਦੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੀਅਤ 'ਤੇ ਹਰਗਿਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਉਹ ਪਰੋੜ੍ਹ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਨ - ਤਨੋਂ ਮਨੋਂ ਅਤੇ ਧਨੋਂ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਲੁਕ ਲੁਕੋ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿਧਾਂਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਇਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਕਬੂਲਿਆ, ਉਹ ਆਲ ਇੰਡੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸਨ।

ਇਕ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚਲੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਕਰਕੇ ਸੱਤਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਗਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਦਬੰਗ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਸ. ਹਰਗੁਰਨਾਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ

ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਨਿੱਧਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀਤਿਵ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਅਤੇ ਹਰਦਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਫ਼ਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤੇ । ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਉਹ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹਮਾਨ ਹੈ। 1967 ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਜਿੱਤੇ ਅਤੇ 1969 ਅਤੇ 1972 ਵਿੱਚ ਵੀ। 1980 ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਜੋਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਉਂਗਲਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਟੁੱਟਣ ਸਮੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿੱਧਵ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰੀ ਦੇ ਆਸਣ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਰਾਜ਼ਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਮਾਣਨ ਅਤੇ ਭੋਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਜਦੋਜਹਿਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਜੱਸ ਅਤੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ।

ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੱਗਭਗ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਰਹੀ। ਜਿਹੜੀ ਬੱਸ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਗੁਡਜ਼ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਉਪਰੰਤ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸੰਸਥਾ/ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਇਕ ਮਾਮੂਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਤਬਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਲਈ ਵੀ ਕਈ ਕੁਝ ਕਰਵਾਇਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ-ਸੜਕਾਂ ਬਣਵਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਨਗਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿਤੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਬਾਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੜਕਾ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੇਂਡੂ ਸੜਕਾਂ ਉਸਤੋਂ ਵੀ ਪਿੱਛੋਂ ਬਣਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇੰਝ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਇਲਾਕਾ ਲਿੰਕ ਪੱਕੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉੱਨਤੀ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਇਲਾਕਾ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ।

ਸਮੁੱਚੇ ਯੂਰਪ, ਅਮਰੀਕਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਰੂਸ, ਜਾਪਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਤੌਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਵੀ ਮਾਅਰਕੇ ਮਾਰੇ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ "ਸੈਣੀ ਭਵਨ' ਵਰਗੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭਵਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਫੰਡ ਵੀ ਉਗਰਾਹੇ। ਅੱਜ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ 'ਸੈਣੀ ਭਵਨ' ਹਰ ਦੇਸੀ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਦੀ ਠਾਹਰ ਹੈ। ਸੈਣੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਵੇਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸੈਣੀ ਦੁਨੀਆਂ" ਨਾਮੀ ਰਸਾਲਾ ਆਪਣੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਲਾਸਾਨੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਦਮ ਸਦਕਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਧੰਨਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਧਰਮ ਅਰਥ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਨਾਰਦਰਨ ਇੰਡੀਆ ਸੈਣੀ ਕਲਚਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿਸਟਰਡ) ਹੈ। ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ। ਸ. ਦਿਲਬਾਗ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਘਾਟ ਜ਼ਰੂਰ ਖਟਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਸੈਣੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਣ ਪ੍ਰਤਿ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਵੱਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, 'ਅਜੀਤ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ: ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਵੀ ਆਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵਰਗੀ ਹਮਦਰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਵਿੱਚ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਵਚਨਬੱਧ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਅਜੀਤ' ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਠੋਸਣੀ ਚਾਹੀ।

ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਰੁਚੀਆਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਰਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਭਿੰਨ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਅਨੇਕ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਦਿਲੋਂ ਮਨੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਨ। ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਆਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਬੰਗਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਹੋਂ ਵਿਖੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਬਣਵਾਉਣ ਲਈ 14 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇੱਕਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰ ਸੁੱਜੋਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪੈਸਾ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬਚਾਇਆ। ਬੰਗਾ- ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਦਾਰੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਕਰ ਕੰਵਲਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹਨ। ਹਰੀਜਨ ਬਸਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਦਿੱਖ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ।

ਉਹ ਪੱਕੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਵੀ ਰਹੇ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਲਾਹਾਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਭਾਵਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਇੰਝ ਇਕ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾ ਵੱਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਉੱਚਾ ਸੀ ਜਾਂ ਮਹਾਨ ਸੈਣੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਜੋਂ, ਇਕ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਵਜੋਂ ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਸਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਵੱਜੋਂ ਇਸਦਾ ਨਿਸਤਾਰਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਵਕਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸੁਲਝੀ ਹੋਈ, ਸੂਝਵਾਨ, ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਿਲਾਪੜੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ਼ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਸਦੇਹ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਓਟ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਅਤੇ ਰਹਿਨੁਮਾ ਵੀ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾਪੂਰਨ ਵਿਕਤਿਤਵ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ ਅਤੇ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਗੌਰਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ। ਇਸ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆਂ। ਆਖਿਰ 18 ਮਾਰਚ 1996 ਨੂੰ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨਾਥ ਜਿਹਾ ਸਮਝ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਰੂਪਨਗਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਟਾ 29 ਜੁਲਾਈ 2015 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਮੌਕਾ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਹਿ ਸਦਮਾ ਪੁੱਜਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਗਿਆਨੀ

ਵਰਾਹਮਿਹੀਰ

ਕਰਨਲ (ਰਿਟਾ.) ਵਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ

(ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤੀ ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ ਮਹਾਨ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਤਾਂ ਯੂਰਪ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਉਹ ਯੂਰਪੀਅਨਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਈਸਾ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ 3000 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਉੱਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਗਿਆਤਾ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਚੌਥੀ ਸਦੀ ਪੂਰਵ ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਛੇਵੀਂ-ਸੱਤਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇੱਥੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨਾਲੰਦਾ, ਵਾਰਾਨਸੀ ਤੇ ਤਕਸ਼ਿਲਾ ਵਿੱਚ ਗਣਿਤ, ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਚਕਿਤਸਕ ਸੁਸਰੁਤ ਤੇ ਚਰਕ (6ਵੀਂ ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ), ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕਣਾਦ, ਯੋਗ ਵਿਗਿਆਨੀ ਪਤੰਜਲੀ, ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨੀ ਆਰੀਆ ਭੱਟ ਤੇ ਵਰਾਹਮਿਹੀਰ (5ਵੀਂ ਈਸਵੀ) ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬ੍ਰਹਮਗੁਪਤ (598ਈ.) ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੋਏ ਹਨ।

12ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਯੂਰਪ ਵਿਗਿਆਨ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਪਠਾਣਾਂ, ਮੁਗਲਾਂ ਤੇ ਯੂਰਪੀਅਨਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ, ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕੇਂਦਰ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਭੂਤਕਾਲ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵਰਾਹਮਿਹਿਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।- ਸੰਪਾਦਕ)

ਜਗਮਗ ਕਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਰਾਜ-ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਘੁਮਾ ਕੇ ਰਾਜਾ ਵਿਕਰਮਾਦਿਤਿਆ ਨੇ ਡਾਢੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੋਵੇਗੀ?" ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ। ਰਾਜ-ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਰਾਜ-ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਨੇ ਚੁੱਪ ਤੋੜ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਹਾਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਉਂ ਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਕੌੜੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੱਗੇ।" ਉਹਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹੇ ਗਏ ਸਨ। "ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਕੁਮਾਰ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ। ਪਰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਰਾਣੀ ਸੰਭਲ ਨਾ ਸਕੀ। ਉਹ ਕੂਕ ਪਈ, "ਨਹੀਂ! ਨਹੀਂ! ਸੁਆਮੀ, ਕੁਝ ਵੀ ਕਰੋ, ਇਹ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਗਲਤ ਹੋਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

ਭਾਵੇਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੋਤਿਸ਼ੀ, ਮਿਹੀਰ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਜਤਨ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦਿਨ ਇਕ ਜੰਗਲੀ ਸੂਰ ਨੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਚੰਦਰੀ ਖਬਰ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਪੁੱਜੀ, ਉਹਨੇ ਤੁਰੰਤ ਮਿਹੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸੱਦਿਆ। ਉਹਨੇ ਮਿਹੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਹਾਰ ਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਜਿੱਤ ਗਏ।" ਮਿਹੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਰਾਜੇ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਦੁੱਖ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ "ਮਹਾਰਾਜ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਿਆ। ਜਿੱਤ ਤਾਂ ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਹੋਈ ਹੈ।"

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੇ ਆਦਰਯੋਗ ਜੋਤਿਸ਼ੀ, ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਪੂਰਨ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੈਂ ਹੁਣ ਮਗਧ ਰਾਜ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ, ਵਰਾਹ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।" ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਿਹੀਰ ਨੂੰ ਵਰਾਹਮਿਹੀਰ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ।

ਵਰਾਹਮਿਹੀਰ ਦਾ ਜਨਮ 499 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਉਜੈਨ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਕਪਿੱਥ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਪਿਤਾ, ਆਦਿੱਤਿਆਦਾਸ ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਭਗਤ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਹੀ ਮਿਹੀਰ ਨੂੰ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਕੁਸੁਮਪੁਰ (ਪਟਨਾ) ਵਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਿਹੀਰ ਦਾ ਮੇਲ ਮਹਾਨ ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਆਰੀਆਭੱਟ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਉਹਨੂੰ ਏਨੀਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਜੋਤਿਸ਼ ਅਤੇ ਖਗੋਲ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਭਰ ਲਈ ਅਪਣਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਜੈਨ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ। ਗੁਪਤ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਲਾ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਨੇਕ ਕੇਂਦਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮਿਹੀਰ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆ ਵਸਿਆ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇੱਕਤਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਹਦੀ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਦਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਕਰਮਾਦਿਤਿਆ ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਨੌਂ ਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਹੀਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਯੂਨਾਨ ਤੱਕ ਵੀ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ 587 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡਿਆ।

ਵਰਾਹਮਿਹੀਰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦਾ। ਉਹ ਇਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਆਰੀਆਭੱਟ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਗੋਲ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ 'ਸ਼ਕਤੀ' ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂਤਾ-ਖਿੱਚ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹਦੀ ਇੱਕ ਭੁੱਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਘੁੰਮਦੀ ਨਹੀਂ।

ਵਰਾਹਮਿਹੀਰ ਨੇ ਪਰਿਆਵਰਨ-ਵਿਗਿਆਨ, ਜਲ-ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਉਹਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਬੂਟਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਉਂਕ ਤੋਂ ਧਰਤ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਬਹੁਤ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਆਕਰਨ ਆਤੇ ਕਾਵਿ ਛੰਦ ਸਬੰਧੀ ਉਹਦੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਦੁਤੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੱਤੀ।

ਉਹਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨ ਜਿਹੇ ਖੁਸ਼ਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਉਹਦੀ ਦਿਲਚਸਪ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੇ ਉਹਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਫ਼ੈਲਾ ਦਿੱਤੀ। 'ਪੰਚਸਿਧਾਂਤ', 'ਬ੍ਰਿਹਤਸੰਹਿਤਾ', 'ਬ੍ਰਾਹਜਾਤਕ' ਜਿਹੇ ਉਹਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਖਗੋਲ ਵਿੱਦਿਆ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਸਥਾਨ ਦੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਟੱਲਿਆ ਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮੰਨੂੰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਣਿਨੀ ਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਵਰਾਹਮਿਹੀਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ: ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਗਰ ਹੈ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਇਹਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਇਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬੇੜੀ ਸਮਾਨ ਹਨ"। ਇਹ ਕੋਈ ਫੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

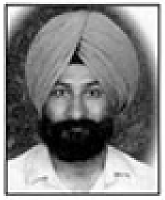

ਅਜਬ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ

ਡਾ. ਡੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ
ਕੈਨੇਡਾ

ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਤਾਰਿਆਂ ਜੜੇ ਅੰਬਰ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਝਾਤ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਈ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ? ਇਹ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਸਦਾ ਅੰਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਆਦਿ।

ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਹਰ ਵਸਤੂ ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ,ਜੀਵ ਤੇ ਨਿਰਜੀਵ ਵਸਤੂ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਹੀ ਅੰਸ਼ ਹਨ। ਚੰਨ, ਸੂਰਜ, ਤਾਰੇ, ਆਕਾਸ਼-ਗੰਗਾਵਾਂ, ਸੁਪਰਨੋਵਾ, ਬਲੈਕ ਹੋਲਜ਼ ਤੇ ਪਲਸਰ ਇਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਵੱਡਦਰਸ਼ੀ ਰੂਪ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣੂ, ਅਣੂ, ਉਪ-ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਕਣ, ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਬਣਤਰੀ ਅੰਸ਼-ਸੈੱਲ, ਜੀਨਜ਼ ਤੇ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਆਦਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਸੂਖਮਦਰਸ਼ੀ ਰੂਪ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਹਨ।

ਜਾਦੂ ਯੁੱਗ :

ਲੱਖਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ। ਇਸ ਕਾਲ ਨੂੰ ਜਾਦੂ ਯੁੱਗ (Age of Magic) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤਦ ਪਸ਼ੂ, ਪੌਦੇ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਪਾਣੀ, ਹਵਾ ਤੇ ਅੱਗ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਿਰਤੀ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ, ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਰਗੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਹਰ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਤੇ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵਰਨਣ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮਿੱਥਿਹਾਸਕ ਯੁੱਗ :

ਲਗਭਗ 10,000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਨਿਰਪੇਖ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ । ਤਦ ਮਿਥਿਹਾਸਿਕ ਯੁਗ (Age of Mythology) ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਯੁੱਗ ਦੌਰਾਨ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀਆਂ ਵਾਸੀ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਇਹ ਮਿਥਿਹਾਸ ਕਾਲ, ਇਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਵਿਉਂਤਮਈ ਵਰਨਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਦਿਲਚਸਪ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਨਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੁਮੇਰੀਆ, ਐਸਰੋ-ਬੇਬੀਲੋਨੀਅਨ, ਮਾਇਓਨ, ਯੂਨਾਨੀ, ਯੂਡਿਅਕ, ਚੀਨੀ, ਨੋਰਸ, ਕੇਲਟਿਕ ਤੇ ਮਾਇਆ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹਨ।

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਚਪਟੀ ਹੈ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਇਸ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਹੱਦ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ ਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਗੋਲੇ ਵਿੱਚ ਟੰਗੇ ਹੋਏ ਦੀਵੇ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗ਼ੈਬੀ-ਸ਼ਕਤੀ ਹਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਗਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬੁਝਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਗੁੰਬਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮੋਰੀਆ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀ ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਦਾ ਚਾਨਣ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹੋ ਹੀ ਚਾਨਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ ਹਨ।

ਕੁਝ ਕੁ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਤਾਰੇ ਦਾ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ ਇਸੇ ਧਾਰਨਾ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਦੁਧੀਆ ਰਾਹ (milky Way ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰ ਸਨ। ਸੁਮੇਰੀਆ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਵਾਸੀ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸਵਰਗੀ ਸੱਪ' ਸਮਝ ਕੇ ਪੂਜਦੇ ਸਨ। ਮਿਸਰ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸਨੂੰ 'ਸਵਰਗੀ ਨੀਲ ਨਦੀ' ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਦੇ ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ 'ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਨਦੀ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਰਮਨ ਤੇ ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਰਸਤਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਕਿ ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਰੱਥ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੰਬਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਲੰਘਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤਵਾਸੀ ਇਸ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਨੂੰ 'ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹ' ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਚਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗਊਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਉਡੀ ਧੂੜ ਜਾਂ 'ਗਊਆਂ ਦੀ ਪੈੜ' ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਪਨਾ ਹੀ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਗਲਤ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਮੱਧਕਾਲੀ ਯੁੱਗ :

ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ ਤੇ ਸੂਰਜ ਇੱਕ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਰੱਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਦੇਵਤਾ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫ਼ਿਲਾਸਫਰ ਅਰਸਤੂ (Aristotle) ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡ ਬਲੌਰੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਸਤੂ ਨੇ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪੰਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਅਰਸਤੂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਯੂਨਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਰਸਤੂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਹੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਟਾਲਿਮੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸੁਝਾਈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਆਕਾਸ਼ ਤਕ ਸਾਰੀ ਥਾਂ ਖਲਾਅ (Vaccum) ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਤਾਰੇ ਇਸ ਖਲਾਅ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਟਾਲਿਮੀ ਦੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਚੌਧਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਰਹੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਆਰੀਆ ਭੱਟ, ਬ੍ਰਹਮਗੁਪਤ, ਮੁੰਜਾਲਾ ਅਤੇ ਭਾਸਕਰ ਨੇ ਵੀ ਨਛੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ

ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੋਲੰਬਸ ਤੇ ਮੈਗਾਲਿਨ ਨਾਮੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਗਿਰਦ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਕੇ ਇਸਦੇ ਗੋਲ ਹੋਣ ਦਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ। ਪੋਲੈਂਡ ਦੇ ਪਾਦਰੀ ਕਾਪਰਨੀਕਸ ਨੇ ਆਕਾਸ਼ ਸਬੰਧਤ ਖੋਜ ਤੇ ਛਾਣਬੀਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਗਿਰਦ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਰੇ, ਸੂਰਜ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਥੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਵਾਦ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ, ਉਮਰ-ਭਰ ਉਸਦਾ ਹੌਸਲਾ ਹੀ ਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਛਾਪ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਚਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਪਿਆ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਅੰਤਲੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਗਿਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ਛਪ ਕੇ ਆਈ, ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਸਦਕਾ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਨਾਲ ਇਟਲੀ ਦੇ ਤਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬਰੂਨੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੋਜ-ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੂਰਜ ਸਥਿਰ ਨਹੀ, ਸਗੋਂ

ਆਪਣੇ ਧੁਰੇ ਦੁਆਲੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਜਬ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਧਾਰਮਿਕ - ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੇ ਬਰੂਨੋ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੀ ਜਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਕਾਲ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਟਾਇਕੋ ਬਰ੍ਹਾ, ਕੈਪਲਰ, ਗੈਲੀਲੀਓ, ਆਈਸਕ ਨਿਊਟਨ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਅਨੇਕ ਅਜਬ ਤੱਥ ਜਾਣ ਲਏ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਵਾਦ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਗੈਲੀਲੀਓ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਉਸਨੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗ ਕੇ ਜਾਨ ਛੁਡਾਈ।

ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਅਜੋਕੀ ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਦੂਰਬੀਨਾਂ, ਕੈਮਰਿਆਂ, ਸਪੈਕਟ੍ਰੋਸਕੋਪਾਂ, ਕੁਸ਼ਲ ਯੰਤਰਾਂ ਤੇ ਪੁਲਾੜੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਸਹਿਜ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਵੱਡਦਰਸ਼ੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਤੇ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ।

ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ :

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਅਨੇਕ ਆਕਾਸ਼-ਗੰਗਾਵਾਂ ਦੇ ਝੁਰਮਟਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੁਰਮਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਝੁਰਮਟ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ (Milky Way) ਵਾਲਾ । ਇਸ ਝੁਰਮਟ ਵਿੱਚ ਕੁਲ 20 ਆਕਾਸ਼-ਗੰਗਾ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸ ਝੁਰਮਟ ਦਾ ਵਿਆਸ 15 ਲੱਖ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਲ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਲਗਭਗ 95 ਖਰਬ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਝੁਰਮਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਕ ਅਰਬ ਖਰਬ (10^{20}) ਤਾਰੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਵੱਡਦਰਸ਼ੀ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਜਾਂਚ ਹੇਠਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 'ਆਕਾਸ਼-ਗੰਗਾਵਾਂ ਦੇ ਲਗਭਗ 1100 ਝੁਰਮਟ ਦੇਖੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1000 ਤੱਕ ਵੀ ਦੇਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਿਰਫ 500 ਸੈਕਿੰਡ ਜਾਂ 8.3 ਮਿੰਟ ਹੀ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਸੂਰਜ ਮੰਡਲ ਦੇ 9 ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਸਾਰੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਸਿਰੇ ਤੱਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਲਗਭਗ 10 ਘੰਟੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲੇ ਗੁਆਂਢੀ ਤਾਰੇ ਅਲਫਾ-ਸੈਂਨਟੂਰੀ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ 4.3 ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਇਹ ਤਾਰਾ ਸਾਥੋਂ 4.3 ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਵਿਖੇ ਸੰਥਿਤ ਹੈ।

ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਵੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਰੇਡੇ ਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਮੌਜੂਦ ਆਕਾਸ਼-ਗੰਗਾਵਾਂ (ਜੋ ਖ਼ੁਦ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ) ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਕੋਨੇ ਤੱਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਲੱਖ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਦਾ ਆਕਾਰ ਇਕ ਲੱਖ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਐਂਡਰੋਮੇਡਾ ਨੇਬੁਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਆਕਾਸ਼-ਗੰਗਾਵਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 20 ਲੱਖ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਲ ਮਾਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਆਸਰਜ਼ ਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਈ ਅਰਬ ਸਾਲ ਲੱਗਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਕੁਆਸਰਜ਼ ਤਾਰੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵਿੱਚ ਆਕਾਸ਼-ਗੰਗਾਵਾਂ ਦੇ ਝੁਰਮਟਾਂ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ ਨਾਲੋਂ 100 ਤੋਂ 1000 ਗੁਣਾ ਵਧੇਰੇ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਵਾਲੇ ਸੂਰਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਪੀਲੇ, ਲਾਲ, ਸਫ਼ੈਦ ਤੇ ਨੀਲ ਰੰਗ ਦੇ ਤਾਰੇ ਵੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਆਰਿਗਾ ਤਾਰਾ ਸਮੂਹ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਤਾਰਾ ਕੇਪਿਲਾ ਗੂੜ੍ਹੇ ਪੀਲ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ। ਓਰੀਅਨ ਤਾਰਾ ਸਮੂਹ ਦਾ ਤਾਰਾ ਬੀ-ਪਲਗਿਊਕਸ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਂਡਰੋਮੇਡਾ ਤਾਰਾ ਸਮੂਹ ਬਣਤਰ ਦਾ ਰੀਗਲ ਤਾਰਾ ਹਲਕੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪੁੰਜ ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪੁੰਜ ਨਾਲੋਂ 1/10 ਤੋਂ 10 ਗੁਣਾ ਪੁੰਜ ਮਾਤਰਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਸੂਰਜ ਦਾ ਪੁੰਜ $2x10^{27}$ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਸਤਹੀ ਤਾਪਮਾਨ ਲਗਭਗ 5800 ਦਰਜਾ ਕੇਲਵਿਨ ਹੈ। ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾਵਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 2500 ਤੋਂ 25000 ਦਰਜਾ ਕੇਲਵਿਨ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਦੇ 1/1000ਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 10,000 ਗੁਣਾ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਕੁ ਤਾਰੇ ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ ਨਾਲੋਂ 60 ਗੁਣਾਂ ਭਾਰੇ ਅਤੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਗੁਣਾ ਵਧੇਰੇ ਚਮਕ ਵਾਲੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਸਾਡਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨਾਲੋਂ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਗੁਣਾ ਭਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ 100 ਗੁਣਾ ਵੱਡੇ ਵਿਆਸ/ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਲਗਭਗ ਇਕ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਜੀਵ-ਜੰਤ ਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ 14 ਲੱਖ ਬਾਰੇ ਹੀ ਕੁੱਝ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੱਥੇ ਜਿਊਂਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਜਿਊਂਦੇ ਰਹਿ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੇਡੀਓਐਕਟਿਵ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜੀਵ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਪਰੰਤੂ ਅਜਿਹੇ ਜਾਨ-ਲੇਵਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਜਿਊਂਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਵਾਲਾਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਸੜਦੇ ਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੈਕਟੀਰਿਆ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੱਥਰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਲੋਹਾ ਬੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਮਿੱਜ (Midge) ਨਾਮੀ ਕੀਟ ਨੂੰ ਕਈ ਘੰਟੇ ਉਬਲਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਤਰਲ ਹੀਲੀਅਮ ਦੇ ਠੰਢੇ ਯੱਖ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਪਿਆ। ਅਮੋਨੀਆ, ਮੀਥੇਨ ਤੇ ਹਾਈਡਰੋਜ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਮਿਸ਼ਰਣਾ ਵਿੱਚ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖੇ ਗਏ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿਊਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਉੱਤੇ ਪੁਜੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਅਜਬ ਰੰਗ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਅਕਾਸ਼ਾ-ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਧਰਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਵਰਗੇ ਗ੍ਰਹਿ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਰਗੇ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੁਰੂਤਾ-ਖਿੱਚ ਵਾਲੇ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜੀਵ-ਜੰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰਹਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਆਕਸੀਜ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਅਨੇਕ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਨੋਰੋਬਿਕ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਲਈ ਆਕਸੀਜਨ ਜ਼ਹਿਰ ਸਮਾਨ ਹੈ।

ਡਾ. ਫਰੈਂਕ ਡੀ. ਡਰੇਕ (ਜੋ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ ਵਿਖੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਤਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਫ਼ੈਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ 'ਗਰੀਨ ਬੈਂਕ ਸੂਤਰ' ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਉੱਨਤ ਸਭਿਆਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਲੱਖ ਤੱਕ ਉੱਨਤ ਸਭਿਆਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪੰਨਾ

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ - ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਹੱਕ

ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ

"ਮੰਜੂ! ਏ ਮੰਜੂ!!" ਗੋਪੀ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਗੋਪੀ ਦੀ ਝੁੱਗੀ ਵਿੱਚ ਰੋਣ ਧੋਣਾ ਮਚਿਆ ਰਿਹਾ। ਮੰਜੂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਗਈ ਮੁੜੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਵਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਜਾਂਦੇ? ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਜੁ ਸੀ ਚਾਹ ਦੀ ਦੁਕਾਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੋਪੀ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਘਰ ਮੁੜਦਿਆਂ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਤੋਂ ਮੰਜੂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀ ਸੀ ਪਰਤੀ। ਕੁਸ਼ੱਲਿਆ ਇੱਕਲੀ ਵਿਚਾਰੀ ਕੀ, ਕੀ ਸੰਭਾਲਦੀ ? ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮੰਨ ਨੂੰ ਧਾਰਸ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਇੱਥੇ ਹੀ ਕਿਤੇ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਖੇਲ੍ਹਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁੜ ਆਵੇਗੀ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੰਜੂ ਮੁੜ ਆਈ। ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖੰਭੇ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਖੜ੍ਹੀ ਮੰਜੂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਵੱਲ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਚਾਹ ਦੇ ਜੂਠੇ ਭਾਂਡੇ ਧੋਣ ਲੱਗੀ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਬੇਟੀ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਚੰਭਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕੁਸ਼ੱਲਿਆ ਚੀਕ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਮੰਜੂ ਆ ਗਈ ਆ"। ਝੁੱਗੀ ਦੁਆਲਿਓਂ ਭੀੜ ਖਿੰਡਣ ਲੱਗੀ। ਗੋਪੀ ਨੇ ਅਖੀਰਲੇ ਕੱਪ ਵਿੱਚ ਚਾਹ ਪੁਣ ਕੇ ਪਾਈ, ਬੇਟੀ ਵੱਲ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਸੀ? ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹੀ।" ਬਾਪ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦੇਖਕੇ ਬੇਟੀ ਨੇ ਹੁੱਬ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਸਕੂਲ"।

"ਸਕੂਲ"? ਕੁਸ਼ੱਲਿਆ ਤੇ ਗੋਪੀ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਚੀਕੇ।

"ਉੱਥੇ ਇਮਲੀ ਦੇ ਦਰਖ਼ਤ ਹੇਠ ਬੈਠੀ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ" ਮੰਜੂ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਬੋਲੀ।

"ਕਿਉਂ" ? ਦੋਵੇਂ (ਮਾਂ ਬਾਪ) ਖਿੱਝ ਕੇ ਬੋਲੇ।

"ਮੈਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਉਂਗੀ ਬਾਪੂ।" ਭੋਲੇਪਨ ਨਾਲ ਮੰਜੂ ਬੋਲੀ।

"ਇੱਥੇ ਕੰਮ ਕੌਣ ਕਰੂ?" ਗੋਪੀ ਆਕੜ ਕੇ ਬੋਲਿਆ।

"ਸਕੂਲੋਂ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਕਰੂੰ, ਬਾਪੂ।' ਮੰਜੂ ਨੇ ਇੰਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਜੂਠੇ ਕੰਮ ਸਮੇਟਣ ਲੱਗੀ।

"ਅੱਛਾ। ਗਿੱਠ ਭਰ ਦੀ ਛੋਕਰੀ, ਗਜ਼ ਲੰਮੀ ਜੀਭ। ਠਹਿਰ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਤੈਨੂੰ।" ਗੋਪੀ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਮੰਜੂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਭੰਨ ਸੁੱਟੀ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ।

"ਛੱਡੋ ਕੁੜੀ ਨੂੰ! ਮਾਰ ਸੁੱਟੋਗੇ?" ਕੁਸ਼ਲਿਆ ਨੇ ਮੰਜੂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬੁੱਕਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ।

"ਮਾਰ ਬਾਪੂ! ਹੋਰ ਮਾਰ! ਜਿੰਨਾ ਮਰਜੀ ਮਾਰ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਉਂਗੀ।" ਕਹਿੰਦੀ ਮੰਜੂ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗੀ।

"ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਹੈ, ਕਿੰਦਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਕੁੜੀ ਦਾ ਨਾਸ ਮਾਰਿਆ ਏ," ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕੁੱਸ਼ਲਿਆ ਮੰਜੂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਲੋਸਣ ਲੱਗੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁੱਝ ਨਾ ਖਾਧਾ ਪੀਤਾ। ਮਾਵਾਂ ਧੀਆਂ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਗੋਪੀ ਗੋਡਿਆਂ 'ਚ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਝੁੱਗੀ ਦੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ । ਬੇਟੀ ਦਾ ਰੋਂਦਾ ਚਿਹਰਾ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਗੋਪੀ ਦਾ ਮਨ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਉਹ ਉੱਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਬੈਠਾ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿੱਥੇ ਰਾਤ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨੇਸ਼ ਝੁੱਗੀ 'ਤੇ ਆਇਆ। ਗੋਪੀ ਨੇ ਦੋ ਬਿਸਕੁਟਾਂ ਨਾਲ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਉਹਨੂੰ ਫੜਾਇਆ। ਕੁੱਸ਼ਲਿਆ ਸਬਜ਼ੀ ਕੱਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸੋਚ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੰਜੂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਮੰਜੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਗੋਪੀ ਨੂੰ ਦਾਖ਼ੂ ਦਾਣਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਖਾਲੀ ਕੱਪ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ, ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਸੇ ਕੱਢਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ, "ਮੰਜੂ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ?"

"ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਹੈ"। ਗੋਪੀ ਬੋਲਿਆ।

"ਕੀ ? ਕਿਉਂ ਮਖੌਲ ਕਰ ਰਿਹੈ ਗੋਪੀ?'

"ਬਾਬੂ ਜੀ ! ਕੀ ਦੱਸਾਂ ! ਕੱਲ੍ਹ ਸਕੂਲ ਦੌੜ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਮਾਰਿਆ। ਪਛਤਾਵੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਸੁੱਤਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਮਿਹਨਤ ਮਜੂਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਮੰਜੂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਲਿਜਾ ਰਿਹਾਂ, ਨਾਂ ਲਿਖਵਾਉਣ ਲਈ।

"ਔਹ ਦੇਖੋ," ਮੰਜੂ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਨਵੀਂ ਫਰਾਕ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਦਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਲ ਚਲਦਾਂ"।

"ਬਾਬੂ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਮ ਦਾ ਹਰਜ ਹੋਵੇਗਾ।"

"ਨਹੀਂ", ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ"। ਉਂਜ ਵੀ ਅੱਜ ਮੇਰੀ ਛੁੱਟੀ ਹੈ।"

ਮੰਜੂ ਨੂੰ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਹੋ ਸਕਦੈ?"

ਕੁਸ਼ਲਿਆ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਇਕੱਲੀ ਚਾਹ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਦਿਨੇਸ਼ ਦੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ "ਮੰਜੂ ਦਾ ਬਚਪਨ ਭਾਂਡੇ ਧੁਆਉਣ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਹਨੂੰ ਸਕੂਲ ਭੇਜੋ। ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਸਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪਈ ਹੈ।"

(ਸਾਖਰਤਾ ਸੰਵਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਬਾਲ ਕਵਿਤਾ - ਜਨਮ ਦਿਨ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਤਰਾ, ਸਹੌੜਾਂ

ਰਿੰਕੂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਆਇਆ।
ਸਭ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ।
ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਸੱਭੇ ਆਏ।
ਤੋਹਫ਼ੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਲਿਆਏ।
ਮੰਮੀ ਸੁਆਦੀ ਕੇਕ ਸਜਾਇਆ।
ਭੈਣ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ।
ਰਿੰਕੂ ਦਾ ਜਨਮ.............।

ਦਾਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਤੋਹਫਾ ਲਿਆਇਆ।
ਰਿੰਕੂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਇੰਝ ਸਮਝਾਇਆ।
ਅੱਜ ਨਵਾਂ ਇੱਕ ਬੂਟਾ ਲਾਈਏ।
ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਬਣਾਈਏ।
ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਲਾਈਏ ਰੁੱਖ
ਇਹ ਮੰਗਦੇ ਸਭਨਾ ਲਈ ਸੁੱਖ।
ਰਿੰਕੂ ਦਾ ਜਨਮ.................।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ

ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ

ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਅਣਗਿਣਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਕੁੱਝ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨੇ ਅਸਿੱਧਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਹੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਝੱਲਣਾ ਕਿਸੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਗੈਰਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਚਾ) ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜਲਾਵਤਨੀ ਭੋਗਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਘਰ 'ਚ ਬੈਠਿਆਂ ਉਸਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੀ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਦੀ ਰਹੀ।

ਸੰਨ 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਬਾਈ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਉਘੜਵਾਂ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਨੇਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਗ ਲਿਆ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੀਨਾ ਦਾਸ (1911–1986) :

ਉਹ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਔਰਤ ਸੰਗਠਨ ਛਾਤਰ ਸੰਘ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸਟੈਨਲੇ ਜੈਕਸਨ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਗਵਰਨਰ ਵੱਲ ਪੰਜ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜੋ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਬੀਨਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ। ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣੀ।

ਦੁਰਗਾ ਬਾਈ :

ਉਹ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਭਗਵਤੀ ਚਰਨ ਵੋਹਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵਾਂਗ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਂਡਰਸ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਆਪ ਤਿਰਛੇ ਟੋਪ ਵਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਦੁਰਗਾ ਬਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੇਮ ਬਣਾ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਝਕਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਕਲਕੱਤਾ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿਂਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਈ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦੁਰਗਾ ਬਾਈ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮੀ ਸਾਥਣਾ ਨਾਲ 1 ਅਕਤੂਬਰ 1931 ਨੂੰ ਸਾਰਜੈਂਟ ਟੇਲਰ, ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਸਨ।

ਪ੍ਰੀਤੀਲਤਾ ਵਾਡੇਕਰ (1911–1932) :

ਉਹ ਕਲਕਤਾ ਵਿਖੇ ਦਿਪਾਲੀ ਸੰਘ ਤੇ ਛਾਤਰ ਸੰਘ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਉਹ ਸੰਨ 1930 ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਸੈਨ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਸਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਨਿਗਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਲੀਲ੍ਹਾ ਖਤਮ ਕਰ ਲਈ।

ਰਾਮ ਰੱਖੀ ਦੇਵੀ :

ਉਹ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਸੌਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਾਧੀਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੁਆਸ ਛੱਡ ਗਈ।

ਰਾਣੀ ਗੈਦੀਲਿਤਾ :

ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਦੀ ਇਸ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ 1932 ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਵਿੱਤਰੀ ਦੇਵੀ :

ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਔਰਤ ਸੀ ਜੋ ਚਿਟਾਗਾਉਂ (ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ) ਦੀਆਂ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੂਰਜ ਸੈਨ ਨੇ ਪਨਾਹ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। 13 ਜੂਨ 1932 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਝੜਪ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਰੰਤੂ ਸੂਰਜ ਸੇਨ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼ਾਂਤੀ ਘੋਸ਼ (1916–1989) :

ਉਹ 1929 ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਨਾਰੀ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਪਦਾਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਹੇਲੀ ਸੁਨੀਤੀ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੋਮਿਲਾ ਦੇ ਬੇਈਮਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸੁਨੀਤੀ ਚੌਧਰੀ (1917–1988) :

ਉਹ ਜੁਗੰਤਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜੇ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਹੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਘੋਸ਼ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਟੀਵਨ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੋਈ। ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਉਸਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਬਣ ਕੇ ਬਾਕੀ ਉਮਰ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਵਜੋਂ ਨਿਭਾਈ।

ਕਲਪਨਾ ਦੱਤਾ (1913–1995) :

ਉਹ ਛਾਤਰ ਸੰਘ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ । ਉਹ 1931 ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੂਰਯਾ ਸੈਨ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਈ। ਕਲਪਨਾ ਦੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀਲਤਾ ਵਾਡੇਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਟਾਗੌਂਗ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਯੂਰਪੀਅਨ ਕਲੱਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਪਕੜੀ ਗਈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੋਈ ਅਤੇ 1939 ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਹੋਈ।

ਬੀਬੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ :

ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਖਸ਼ੀਵਾਲਾ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਤੇ ਜਖੇਪਲ ਵਿੱਚ ਸ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਮਨੀਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮਨੀਲਾ ਵਿੱਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਐਲਾਨੇ-ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਲਈ ਨਾਮ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਜਥਾ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਡਰ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਜਥੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਮਰ ਕੱਸ ਲਈ। ਉਸਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਘਾਟਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਗਦਰ ਦਾ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਗਦਰ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗਦਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਇੱਥੇ ਵੀ ਉਹ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕੋਟਲਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ।

ਜਾਗਦੇ ਰਹੋ!

ਭੂਚਾਲ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ

ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਕਹਿਰ ਵਰਤਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਕੀਮਤੀ ਜਾਨਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉੱਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੰਗ ਬਣਾ ਕੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਆਫ਼ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਅਗਾਊਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਖੋਜ ਲਏ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਭੂਚਾਲ ਅਜਿਹੀ ਨਾਮੁਰਾਦ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਹੈ ਜੋ ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਅਣਕਿਆਸੀ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ।

25 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਨੂੰ ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭੂਚਾਲ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਵਾਲੀ ਰਿਕਟਰ ਸਕੇਲ ਅਨੁਸਾਰ ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ 7.9, 7.3 ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੀਬਰਤਾ ਵਾਲੇ 160 ਦੇ ਕਰੀਬ ਝਟਕਿਆਂ ਨੇ 9000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਨਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਇਸਨੇ ਤਾਂ ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੈਸਟ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਬਰਫ ਦੇ ਤੋਦੇ ਖਿਸਕਣ ਨਾਲ 18 ਪਰਬਤਾਰੋਹੀ ਬਰਫ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਿਹਾਰ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ 50 ਜਾਨਾਂ ਇਸ ਭੂਚਾਲ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਆਫ਼ਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਪ੍ਰਤਿ ਤਾਂ ਨਿਹੱਥਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨਾਂ, ਬਚਾਓ-ਢੰਗਾਂ ਅਤੇ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ, ਇਸਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭੂਚਾਲ, ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤਹ (ਕਰੱਸਟ) ਹੇਠਾਂ ਚਟਾਨਾਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਜਾਂ ਖਿਸਕਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਭਿਆਨਕ ਕੰਬਣੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪੇਪੜੀ ਦੀਆਂ ਪੰਦਰਾਂ ਪਲੇਟਾਂ ਹਨ ਜੋ ਖਿਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਪਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਖਿਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਲੇਟਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀ ਦੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਤਣਾਓ ਬਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਤਣਾਓ ਇੱਕ ਅਧਿਕਤਮ ਸੀਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤਹ ਵਿੱਚ ਦਰਾੜ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਥਾਹ ਊਰਜਾ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭੂਚਾਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿਮਾਲਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਪਲੇਟਾਂ ਯੂਰੇਸ਼ੀਅਨ ਪਲੇਟਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੱਧਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਪੂਰਾ ਭਾਰਤ ਭੂਚਾਲਾਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰਾ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ, ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉਤਰਾਂਚਲ, ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਕੱਛ, ਉੱਤਰੀ ਬਿਹਾਰ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੂਚਾਲ ਸੰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਦਿੱਲੀ, ਝਾਰਖੰਡ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਕੁੱਝ ਭਾਗ ਵੀ ਭੂਚਾਲੀ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭੂਚਾਲ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨੂੰ ਰਿਕਟਰ ਸਕੇਲ ਤੇ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੇਲ 'ਤੇ 1 ਅੰਕ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਊਰਜਾ ਵਿੱਚ 33 ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ 2 ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ 33x33 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਊਰਜਾ ਅਤੇ 8 ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ (33^8) ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਊਰਜਾ ਦਾ ਨਿਕਾਸ। ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਊਰਜਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਟੀ.ਐੱਨ.ਟੀ. ਬੰਬ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਊਰਜਾ ਨਾਲ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭੂਚਾਲ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ 1 ਨਾਲ 170 ਗ੍ਰਾਮ ਟੀ.ਐੱਨ.ਟੀ. ਜਿੰਨੀ ਊਰਜਾ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ 1950 ਵਿੱਚ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਆਏ 8.5 ਤੀਬਰਤਾ ਵਾਲੇ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ 2.9 ਕਰੋੜ ਟਨ ਟੀ.ਐਨ.ਟੀ. ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਊਰਜਾ ਨਿਕਲੀ ਸੀ। ਭੂਚਾਨ ਨਾਲ ਲਚਕਦਾਰ (ਇਲਾਸਟਿਕ) ਝਟਕਾ (ਸ਼ਾਕ) ਤਰੰਗਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਚਾਰੋ ਪਾਸੇ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਝਟਕੇ ਸਮੇਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤਰੰਗਾਂ ਕੰਪਰੈਸ਼ਨ ਤਰੰਗਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਗ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਲੇਟਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੰਬਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੈਕੰਡਰੀ ਤਰੰਗਾਂ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਗਤੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਲੰਬ ਰੂਪ ਵਿੱਚ (ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ) ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ-ਥੱਲੀ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਬਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਟਾਨਾਂ, ਬਰਫ਼ ਦੇ ਤੋਦਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਖਿਸਕਣਾ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਨਾਮੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ ਭੂਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਣੇ ਵਾਲੀ (ਚਿਕਨੀ) ਮਿੱਟੀ, ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਭੂਚਾਲਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ 100 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 5 ਤੋਂ 8.7 ਤੀਬਰਤਾ ਵਾਲੇ 800 ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੂਚਾਲ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 8 ਭੂਚਾਲ 8 ਜਾਂ ਇਸਤੋਂ ਵੱਧ ਤੀਬਰਤਾ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਸੰਨ 2009 ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੁਨਾਮੀ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ 9 ਸੀ। 5 ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੀਬਰਤਾ ਵਾਲੇ ਭੂਚਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਣਗੌਲੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਢਹਿਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਲੈਂਡ ਸਲਾਈਡ ਨਾਲ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਰੁਕ ਕੇ ਰਾਹ ਬਦਲਣ ਨਾਲ, ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ, ਗਲੇਸ਼ੀਅਰਾਂ ਦੇ ਖਿਸਕਣ ਨਾਲ ਤੇ ਡੈਮਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰੇੜਾਂ ਆਉਣ ਨਾਲ ਵੀ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਭੂਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਭੂਚਾਲ ਰੋਕੂ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਧਰਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਪਲਾਨਿੰਗ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਬਹੁਮੰਜ਼ਲੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਭੂਚਾਲਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਤਲ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੂਚਾਲਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੂਚਾਲਾਂ ਸੰਬਧੀ ਕੁੱਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ।

ਭੂਚਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ :-

- ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸਥਾਨਿਕ ਬਿਲਡਿੰਗ ਕੋਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੋ।
- ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਅਨਪਲੈਂਡ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਓ।
- ਭੂਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਸਬੰਧੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਓ।
- ਫਸਟ ਏਡ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਓ।
- ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿੱਤ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਅੱਗ ਬਝਾਊ ਯੰਤਰਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਸਵੈਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।
- ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ।
- ਆਪਣੀ ਕਾਲੋਨੀ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਬਿਮਾਰਾਂ ਤੇ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ।

ਭੂਚਾਲ ਸਮੇਂ :

- ਸ਼ਾਂਤ ਰਹੋ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦਿਓ।
- ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਵਿੱਚ ਅਤੇ ਗੈਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ।
- ਜੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਹਫੜਾ ਦਫੜੀ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਨਾ ਭੱਜੋ, ਅਤੇ

ਲਿਫਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ।

- ਜੇ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਥੰਮੜੇ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਖੜ੍ਹੋ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਮੰਜੇ ਥੱਲੇ ਲੇਟ ਜਾਓ।
- ਉੱਪਰੋਂ ਡਿਗਦੀਆਂ ਇੱਟਾਂ, ਭਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਕਰਾਕਰੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਚੋ।
- ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ, ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ, ਚਿਮਨੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸਾਮਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹੋ।
- ਜੇ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਉੱਚੀ ਇਮਾਰਤ, ਕੰਧਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖੰਭਿਆਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੋ।
- ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਹੀਕਲ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਪੁੱਲਾਂ, ਫਲਾਈ ਓਵਰਾਂ, ਪੋਲਾਂ, ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਅਤੇ ਦਰਖਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹੋ।

ਭੂਚਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ :

- ਮੁੱਖ ਝਟਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਝਟਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ। ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਅੱਗ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ।
- ਘਰ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵਾਚੋ, ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿਓ।
- ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਏ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਫਸਟ ਏਡ ਕਰੋ, ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਓ। ਮਲਬੇ ਵਿੱਚ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।
- ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਗੈਸ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਚੈਕ ਕਰੋ। ਜਲਦੀ ਵਿੱਚ ਤੀਲੀ ਨਾ ਜਲਾਓ।
- ਡਿੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਗਾਓ।
- ਮਲਬੇ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।
- ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜੁੱਤੀ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖੋ।
- ਬਚਾਓ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ।
- ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਵਜਹ ਭੀੜ ਜਮਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ।
- ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰੋ।
- ਅਫਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਲਿਆਓ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭੂਚਾਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੇ ਖਤਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤਿ ਚੇਤੰਨ ਹੋ ਕੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਨੀ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ "ਬਚਾਓ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਚਾਓ ਹੈ"।

ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 19 ਕਰੋੜ 46 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਦਕਿਸਮਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 79 ਕਰੋੜ 50 ਲੱਖ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਸੌਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ 25% ਇਕੱਲੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆਂ ਵੀ 68 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਜਨਮੇ ਲੋਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਸਿਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ, ਪਾਣੀ, ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ, ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਮਿਹਨਤੀ ਕਿਸਾਨ, ਨਿਪੁੰਨ ਕਾਰੀਗਰ, ਯੋਜਨਾਕਾਰ, ਵਿਤੀ ਮਾਹਿਰ ਤੇ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹਨ। ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 16% ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਟ ਭਰਨ ਜੋਗਾ ਭੋਜਨ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਅਤਿ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰ :

ਰੂਪਨਗਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 25 ਜਨਵਰੀ 2015 ਅਤੇ 27 ਮਾਰਚ 2015 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰੇਲਵੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਅਤੇ ਓਵਰ ਫੁੱਟ ਬ੍ਰਿਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ, ਅੰਬਾਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵਿਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਵੀਨ ਗੌੜ ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ 1 ਜੂਨ 2015 ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਅਤੇ ਓਵਰ ਫੁੱਟ ਬ੍ਰਿਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਲੋਂ ਭੇਜੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਵੱਲ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਰੋਕਾਰ ਰਖਦਿਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

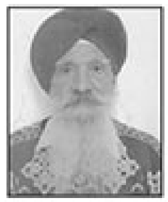

ਕਵਿਤਾ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਗੈਤ
ਕੈਲਗਰੀ

ਝੂਠ ਕਹਿ ਕੇ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਲੁਕੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
ਕਾਤਲ ਹੋ ਕੇ ਨਾਦਾਨ ਬਣ ਖਲੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਨਾ ਜਾਣੇ ਦਰ ਖੜਾ ਕੋਈ ਕਿਸ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ,
ਉਸਨੂੰ ਮੰਗਤਾ ਸਮਝ ਕੇ ਦਰ ਢੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਆਪਣਿਆਂ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਸਭ ਮਰਦੇ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ।
ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮੋੜ ਪਿੱਠ ਖਲੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਭੁੱਖ ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਸਬੰਧ ਗੁਰਬਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ।
ਪਰ ਰੋਣ ਅਮੀਰ ਸੰਤੋਖੀ ਰੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਮਕਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਨੂੰ ਬਹੁ ਪਾਖੰਡੀ ਫੇਰਨ,
ਰੇਤੇ ਦੀ ਕੰਧ ਤੇ ਮਕਾਨ ਖਲੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਜਿਸਮ ਸੰਵਾਰਦੇ ਪਰ ਰੂਹਾਂ ਰੱਖਣ ਮਾੜੀਆਂ,
ਕਾਗਤ ਕਿਸ਼ਤੀ ਤੇ ਦਰਿਆ ਤਰ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਮੰਗ ਲਈ 'ਜਗੈਤ' ਸਭ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦੇ ਫਿਰਦੇ,
ਬਿਨ ਮੰਗ ਵੀ ਯਾਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਖੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

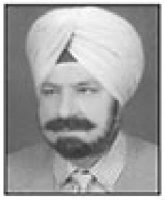

ਬਹੁ-ਉਪਯੋਗੀ ਨਮਕ

ਬੀ.ਐੱਸ.ਪਾਬਲਾ

ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਲੂਣ (ਨਮਕ) ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼। ਵਿਗਿਆਨਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੋਡੀਅਮ ਕਲੋਰਾਈਡ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲੂਣ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਉਪਯੋਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

1. ਭਾਂਡਿਆਂ, ਚਾਕੂ ਜਾਂ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਜ਼ ਜਾਂ ਲਸਣ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੂਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕਰੋ।
2. ਸਾਧਾਰਨ ਕੜਾਹੀ ਜਾਂ ਫਰਾਇੰਗ ਪੈਨ ਨੂੰ ਨਾਨਸਟਿੱਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਉਸ ਬਰਤਨ ਵਿੱਚ ਲੂਣ ਨੂੰ ਭੁੰਨੋ । ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੂਣ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਰਤਣ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਜਾਂ ਘਿਓ ਪਾ ਕੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਤਲੋ ਬਰਤਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਚਿਪਕੇਗੀ।
3. ਜਿਸ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਮਾਂਡੀ (ਕਲਫ) ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੈਸ ਉਸ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਮਾਂਡੀ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਲੂਣ ਪਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਪੜਾ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਿਪਕਦਾ।
4. ਜੇ ਫਰਨੀਚਰ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਿਆਹੀ ਦੇ ਦਾਗ ਨਾ ਉਤਰਨ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਮਕ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਭਿਗੋਏ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਦਾਗ ਨੂੰ ਰਗੜੋ।
5. ਅੱਗ ਨਾਲ ਜਲੇ ਬਰਤਨਾਂ ਨੂੰ ਨਮਕ ਨਾਲ ਰਗੜਨ 'ਤੇ ਉਹ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
6. ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਸੀ ਹੋਈ ਹਲਦੀ, ਧਨੀਆ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜਾਲਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਚਾਰ ਡਲੀਆਂ ਲੂਣ ਦੀਆਂ ਪਾ ਦਿਓ।
7. ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕੋਈ ਕੀੜਾ ਜਾਂ ਮੱਛਰ ਵੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਮਕ ਮਿਲਾ ਕੇ , ਉਸਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਬੂੰਦਾਂ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਓ। ਕੀੜਾ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।
8. ਗੈਸ-ਚੁੱਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਉੱਬਲ ਕੇ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਦੁਰਗੰਧ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਜਗਾਹ ਨੂੰ ਲੂਣ ਨਾਲ ਰਗੜ ਕੇ ਧੋਵੋ।
9. ਭਿੰਡੀ, ਕਟਹਰ ਤੇ ਅਰਬੀ ਆਦਿ ਲਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥ ਨੂੰ ਲੂਣ ਲਗਾ ਲਓ। ਲਾਰ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ।
10. ਆਚਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਪਰੋਸਦੇ ਸਮੇਂ ਜੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਹੱਥ ਲਿੱਬੜ ਜਾਣ ਤਾਂ ਬਾਰੀਕ ਲੂਣ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਰਗੜੋ। ਹੱਥ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।
11. ਜੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਲਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੂਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਪਾਓ । ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸੁਕਾਓ। ਕੱਪੜਾ ਕਦੇ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ।
12. ਤੌਲੀਏ ਦੇ ਬੂਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਧੋਂਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹਾ ਲੂਣ ਪਾ ਲਓ।
13. ਚਮੜੇ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਰਾਤ-ਦਿਨ ਲੂਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿਓਂ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਚਮੜੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗੀ।
14. ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਲੂਣ ਘੋਲ ਕੇ, ਝਾੜੂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਝਾੜੂ ਦੇ ਤਿਣਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
15. ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਨੂੰ ਸੇਕ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਨਮਕ ਨਾਲ ਰਗੜੋ, ਨਾ ਛਾਲਾ ਪਏਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਾਗ ਬਣੇਗਾ। ਜਲਨ ਘੱਟ ਵੀ ਜਾਏਗੀ।
16. ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਲੂਣ ਪਾ ਲਓ ਤਾਂ ਚਮੜੀ ਖੁਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।
17. ਪਿਲਪਿਲੇ ਹੋਏ ਟਮਾਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੂਣ ਮਿਲੇ ਬਰਫ਼ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋ ਦਿਓ।
18. ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਜੇ ਧੂੜ ਜੰਮ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਓ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀਸਿਆ ਲੂਣ ਹੋਵੇ। ਥੈਲੀ ਨੂੰ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹਿਲਾਓ। ਫੁੱਲ ਇਕਦੱਮ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।
19. ਇਮਲੀ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਲੂਣ ਪਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਬੰਦ ਢੱਕਣ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ। ਇਮਲੀ ਕਦੇ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।
20. ਕੋਈ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੂਣ ਮਿਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਓ। ਹੋਸ਼ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।
21. ਕੜ੍ਹੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਨਮਕ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਮੱਖਣ ਛੇਤੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।
22. ਜੇ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਦਾਗ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਲੂਣ ਨਾਲ ਰਗੜ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਕਰੋ।
23. ਵਾਸ਼ ਬੇਸਿਨ ਜਾਂ ਚੀਨੀ ਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਨੂੰ ਲੂਣ ਮਿਲੇ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋਵੋ। ਜਲਦੀ ਚਮਕ ਆਵੇਗੀ।
24. ਘਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਸਮੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲੂਣ ਦਾ ਗਾੜਾ ਘੋਲ ਪਾਓ, ਉਹ ਜਲਦੀ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਪਕੜਨਗੀਆਂ।
25. ਜੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਨਮਕ ਖਾ ਕੇ ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਪੀਓ। ਸਿਰ ਦਰਦ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
26. ਜੇ ਅੱਧਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੱਧਾ ਚਮਚ ਸ਼ਹਿਦ ਵਿੱਚ ਅੱਧ ਚਮਚ ਨਮਕ ਪਾ ਕੇ ਚੱਟੋ। ਆਰਾਮ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।
27. ਜੇ ਕੋਈ ਜਹਿਰੀਲਾ ਬਿੱਛੂ ਜਾਂ ਮੱਖੀ ਆਦਿ ਡੰਗ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਲੂਣ ਨਾਲ ਰਗੜੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਥਾਂ ਸੁੱਜੇਗੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜਲਨ ਤੋਂ ਵੀ ਆਰਾਮ ਮਿਲੇਗਾ।
28. ਜੇ ਰੋਗੀ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਉਲਟੀਆਂ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਆਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਲੂਣ ਅਤੇ ਸੋਢਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਪੋਚਾ ਲਗਾਓ।
29. ਗੰਦੀ ਨਾਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਆਉਂਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਿਲੋ ਲੂਣ, 250 ਗ੍ਰਾਮ ਪਾਣੀ ਤੇ ਅੱਧਾ ਲਿਟਰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਜਾਂ ਮਿੱਠਾ ਸੋਢਾ ਪਾ ਦਿਓ। ਕੀੜੇ ਵੀ ਮਰ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਦੁਰਗੰਧ ਵੀ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗੀ।
30. ਖਾਣੇ ਵਾਲੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਪਿਸਿਆ ਲੂਣ ਛਿੜਕੇ ਕੇ ਗਿੱਲੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕਰੋ। ਮੱਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੀਆਂ।
31. ਬਿਸਕੁਟਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਤੇ ਕੁਰਕੁਰਾ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਇੱਕ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਲੂਣ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਬਰਤਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿਓ।

ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ !

ਮੈਂ, ਸਰੀਰ (ਇੰਦਰੀਆਂ) ਨਹੀਂ।
ਮੈਂ, ਪ੍ਰਾਣ (ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ) ਨਹੀਂ।
ਮੈਂ, ਮੈਂ, ਮਨ (ਫੁਰਨੇ) ਨਹੀਂ।
ਮੈਂ, ਬੁੱਧੀ (ਸਿਆਣਪ) ਵੀ ਨਹੀਂ।
ਮੈਂ, ਤਾਂ ਆਤਮਾ (ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ) ਹਾਂ, ।
ਮੈਂ ਸਰੀਰ, ਪ੍ਰਾਣ, ਮਨ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸਾਕਸ਼ੀ ਹਾਂ।

– ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ

ਸੈਣੀ ਸਮਾਚਾਰ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸੈਣੀ ਸੇਵਾ ਸਮਾਜ (ਰਜਿ.) ਦੀ ਰਜਤ ਜਯੰਤੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਮਹਾਂਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਆਯੋਜਨ 5 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਨੂੰ ਨਹਿਰੂ ਸਟੇਡੀਅਮ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮੌਰਯ ਨੇਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਛਗਨ ਭੁਜਬਲ ਸਾਬਕਾ ਉੱਪ ਮੁੱਖਮੰਤਰੀ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਸਨ। ਇਸਦਾ ਆਰੰਭ ਸ਼੍ਰੀ ਸੱਤਪਾਲ ਸੈਣੀ ਸਾਂਸਦ ਸੰਬਲ (ਉ.ਪ੍ਰ.) ਦੁਆਰਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸੈਣੀ ਐੱਮ.ਪੀ. ਕੁਰੁਕਸ਼ੇਤਰ ਵੱਲੋਂ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੈਲਾਸ਼ ਵਿਜਯਵਰਗੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੇਂਦਰ ਹਾਰਡੀਆ, ਇੰਦਰ ਰਾਜ ਸੈਣੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਪਾਲ ਸੈਣੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਇਸ ਮਹਾਂਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ. ਆਰ. ਖੇਰਨਾਰ ਸਾਬਕਾ ਉਪਾਯੁਕਤ ਮਹਾਂਨਗਰ ਨਿਗਮ ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ 'ਸਮਾਜ ਰਤਨ' ਐਵਾਰਡ ਅਤੇ ਇਕਵੰਜਾ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਚੈੱਕ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੇਵਲ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਆਈ.ਏ.ਐੱਸ. ਚੁਣੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰੋਮਨ ਸੈਣੀ ਨੂੰ "ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤਿਭਾ' ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਪੁਸਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਾਂਤਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਧੀਆ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾ ਬਦਲੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਐੱਮ.ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸੈਣੀ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੋਤੀ ਬਾਬਾ ਫੂਲੇ ਤੇ ਅਚਲ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਸੈਣੀ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸੈਣੀ ਤੇ ਮੀਨਾ ਮਾਵਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਸੈਣੀ, ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸੰਜੇ ਮਾਲਾਕਾਰ, ਉੱਤਰਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਡਾ. ਮਹੇਂਦਰ ਸੈਣੀ, ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਵੀ.ਐੱਸ. ਪੱਲਣਮੋਹਨ ਵਰਮਾ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਹਿੰਮਤਾ ਜੀ ਕਰਤੂਰਜੀ ਗਹਿਲੋਤ ਤੇ ਡੀ.ਕੇ. ਮਾਲੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਛਗਨ ਭੁਜਬਲ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੈਣੀ, ਮਾਲੀ ਸ਼ਾਕਯ, ਕੁਸ਼ਵਾਹਾ, ਮੌਰਯ, ਤਿਗਲਾ ਆਦਿ ਸਮਜਾਤੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸੈਣੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ 27 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੇਂਦਰ ਗਹਿਲੋਤ, ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਾਂਸਦ ਸ਼੍ਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਅਤੇ ਬੰਗਲੌਰ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਨ.ਐੱਲ. ਨਰੇਂਦਰਬਾਬੂ ਨੇ ਸੈਣੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗੌਰਵਸ਼ਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ "ਸੈਨੀ ਸਮਾਰਿਕਾ" ਅਤੇ "ਸਮਾਰਿਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ" ਨੂੰ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉੱਤਰਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਂਸਦ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਸੈਣੀ ਨੇ ਪੱਛੜੀ ਸ੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਮਨ ਸੈਣੀ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਸੈਣੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਲਕਾ ਸੈਣੀ (ਹਰਿਆਣਾ), ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸ੍ਰ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਭਿਉਰਾ, ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਕਬਰਪੁਰ ਆਪਣੇ 250 ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ 2000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਡੈਲੀਗੇਟ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ।

ਰਿਪੋਰਟਕਰਤਾ : ਰਾਮਨਾਰਾਇਣ ਚੌਹਾਨ
ਰਾਹੀਂ ਇੰਜ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪੰਚਕੂਲਾ (ਹਰਿਆਣਾ)

ਵੱਲੋਂ : ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੀਆ
ਸਿੰਘ ਭਗਵੰਤਪੁਰਾ (ਰੂਪਨਗਰ)

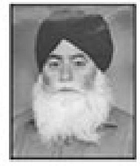

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸੈਣੀ ਸੇਵਾ ਸਮਾਜ (ਰਜਿ.) ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ: ਵੱਲੋਂ 11 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਰਟਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਮਹਾਤਮਾ ਜੋਤਿਬਾ ਰਾਉ ਫੂਲੇ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਾਤਾ ਵਿਦਿਆਵਤੀ ਭਵਨ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜੀਤ ਸਿਘ ਲੌਂਗੀਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਅਕਬਰਪੁਰ, ਕੈਪਟਨ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੋਪਾਲਪੁਰ, ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ (ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ), ਸ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੈਰਾਬਾਦ, ਦਲੇਲ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ (ਬਲਾਚੌਰ), ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭਾਰਟਾ, ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਕਾ, ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭਿਕਾ, ਸ. ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਮੋਹਾਲੀ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜੋਤਿਬਾ ਰਾਉ ਫੂਲੇ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਸੈਣੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਮੰਚ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ 10 ਮਈ 2015 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸੈਣੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਚੌਧਰੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ 30ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਦੀਪ ਸੈਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਚੌਧਰੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪਸਾਰ ਲਈ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਚੌਧਰੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮ ਦਾ 5ਵਾਂ ਐਵਾਰਡ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਬਲੱਡ ਬੈਂਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਰਧਾਸੁਮਨ ਭੇਂਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਸ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੀਆ (ਰੂਪਨਗਰ), ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਝੰਡੇਮਾਜਰਾ (ਮੋਹਾਲੀ) ਅਤੇ ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੈਣੀ (ਜਲੰਧਰ) ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਵੱਲੋਂ : ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ
ਰੂਪਨਗਰ

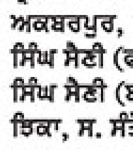

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸੈਣੀ ਸਭਾ ਦਾ ਸਵਰਣ ਜਯੰਤੀ ਅਭਿਨੰਦਨ ਸਮਾਰੋਹ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਨੂੰ ਨਵਹਿੰਦ ਗਰਲਜ਼ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਨਿਊ ਰੋਹਤਕ ਰੋਡ, ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸੈਣੀ ਐੱਮ.ਪੀ. ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਐੱਮ.ਪੀ. ਸਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. (ਯੂ.ਪੀ.) ਅਤੇ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ (ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ) ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਜੈ ਭਗਵਾਨ ਸੈਣੀ, ਸਕਵਾਰਡਰਨ ਲੀਡਰ ਕਮਲ ਚੌਧਰੀ (ਸਾਬਕਾ ਐੱਮ.ਪੀ.), ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਨੈ ਸੈਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ (ਰੂਪਨਗਰ) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ (ਰੂਪਨਗਰ) ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਸੈਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਵਧਾਈ

- ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ-ਪੱਤਰਕਾਰ ਬੌਮਣ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ "ਛਾਵੇਂ ਬੈਠੀ ਧੁੱਪ" 17 ਮਈ 2015 ਨੂੰ ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਵਧਾਈ।
- ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਲਈ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਲੰਧਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਨ - ਸੀਮਾ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਐੱਮ.ਪੀ. ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਜੋ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਡਾ. ਲੇਖ ਰਾਜ ਟਕਸਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰ ਹਨ ਜੋ ਜਲਧੰਰ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।
- ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਵਿਵੇਕ ਮੂਰਤੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸਰਜਨ ਜਨਰਲ ਦੇ ਅਹੁਦਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਕੇਵਲ 37 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ।
- ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਦੀਆਂ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ : ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਦੀ ਖਿਡਾਰਨ ਸਾਇਨਾ ਨੇਹਵਾਲ ਤੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਉਮਰ ਦੀ ਖਿਡਾਰਨ ਸਾਨੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ । ਸਾਇਨਾ ਨੇਹਵਾਲ ਮਹਿਲਾ ਸਿੰਗਲਜ਼ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਾਨੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਮਹਿਲਾ ਡਬਲਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਥਾਹ ਮਾਣ ਹੈ।
- ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸੱਤਯ ਨਾਦੇਲਾ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਉਬਾਮਾ ਨੇ "ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਆਫ਼ ਚੇਂਜ" ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਈਕ੍ਰੋਸੋਫਟ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਹੈ। ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਨਖਾਹ (525 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ) ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਹੈ। ਉਹ ਟਾਈਮਜ਼ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ 100 ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ।
- ਟਾਇਮ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਉੱਦਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ। ਇਹ ਹਨ - ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚੂਨ ਬੈਂਕਰ ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਚੰਦਾ ਕੋਛੜ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਮਾਹਿਰ ਵਿਕ੍ਰਮ ਪਟੇਲ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ 19 ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫਾਈ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀ ਹੈ।
- ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗਰੈਂਡ ਮਾਸਟਰ (ਸਤਰੰਜ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ) ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿ (ਐਸਟ੍ਰੋਇਡ) ਦਾ ਨਾਂ "ਵਿਸ਼ਯਾਨੰਦ" ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਐਸਟ੍ਰੋਡ ਦੀ ਖੋਜ ਇੱਕ ਜਪਾਨੀ ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ 1988 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਗਲ ਤੇ ਬ੍ਰਹਿਸਪਤਿ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿੱਤ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਹੁਣ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਸਿਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।
- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਦੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਤੇਪਈ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਜੂਨੀਅਰ ਵਿਸ਼ਵ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਮਾਂਬਾਪ ਦਾ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮਾਤਾ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਕੋਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ।

ਸਫ਼ਲ ਸੈਣੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ

ਇੰਜ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਕੌਂਸਲ ਰੂਪਨਗਰ, ਜਿਸਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਸਦਕਾ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਫੈਡੇਰਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ "ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ" ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਪੁਤਰੀ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪਿੰਡ ਘਨੌਲੀ ਜਿਸਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

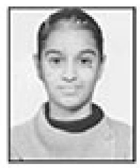

ਮਨਜੋਤ ਕੌਰ ਪੁਤਰੀ ਸ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੰਨੀ ਇਨਕਲੇਵ ਖਰੜ ਜਿਸਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਐੱਸ.ਈ ਦੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ 93.09% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮਨਜੋਤ ਕੌਰ ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੀਆ ਰੂਪਨਗਰ ਦੀ ਦੋਹਤਰੀ ਹੈ।

ਜਸ਼ਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੂਪਨਗਰ ਜਿਸਨੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੈਰਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ (2 ਤੋਂ 14 ਜੁਲਾਈ 2015) ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਦੀ ਦਾ ਮਹਾਂਮੁਕਾਬਲਾ :

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫਲੌਇੰਡ ਮੇਅਵੈਦਰ ਜੂਨੀਅਰ ਨੇ ਗਰੈਂਡ ਏਰੀਨਾ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ (67 ਕਿ.ਗ੍ਰ.) ਵਰਗ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ 48 ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿੱਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। 38 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਚੈਂਪੀਅਨ ਨੇ 6 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਡਬਲਿਯੂ ਬੀਸੀ ਬੈਲਟ ਅਤੇ 950 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਇਹ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਕੇਬਾਜ਼ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸੰਪਤੀ ਲਗਭਗ 27 ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸੰਗੀਤਾ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਟਿਸ਼ੂ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਬਦਲੇ 2015 ਦਾ ਹੈਨਜ਼ ਐਵਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬਨਾਵਟੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜਿਗਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤ ਹੈ। ਮੈਸੇਚੁਸੈਟਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ.) ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਹਰ ਸਾਲ ਕਲਾ ਤੇ ਮਨੁਖਤਾ, ਵਾਤਾਵਰਨ, ਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਾਤ, ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਪਏ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 2.5 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ - ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸੈਣੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ 17ਵੇਂ ਅੰਕ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਐੱਮ.ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਕਮਲ ਚੌਧਰੀ

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ
ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਐੱਮ.ਸੀਜ਼. ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਨਵੇਂ **ਫੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ** ਦਾ
ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨਲਿਨੀ ਚੌਧਰੀ ਪਤਨੀ ਕਰਨਲ ਵਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ।

ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਦੇ ਸਿਲਾਈ-ਕਢਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
ਪੇਂਟਿੰਗ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰਾ ਹਵੇਲੀ ਕਲਾਂ (ਮੁੰਬਈ) ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਗੌਰਵ' ਪੁਰਸਕਾਰ
ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ।

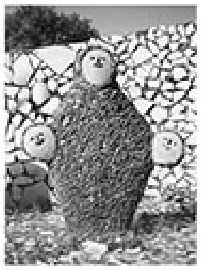

ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ

ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਨੇਕ ਚੰਦ ਸੈਣੀ

ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸੈਣੀ ਭਵਨ ਰੂਪਨਗਰ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਫੋਟੋਆਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ

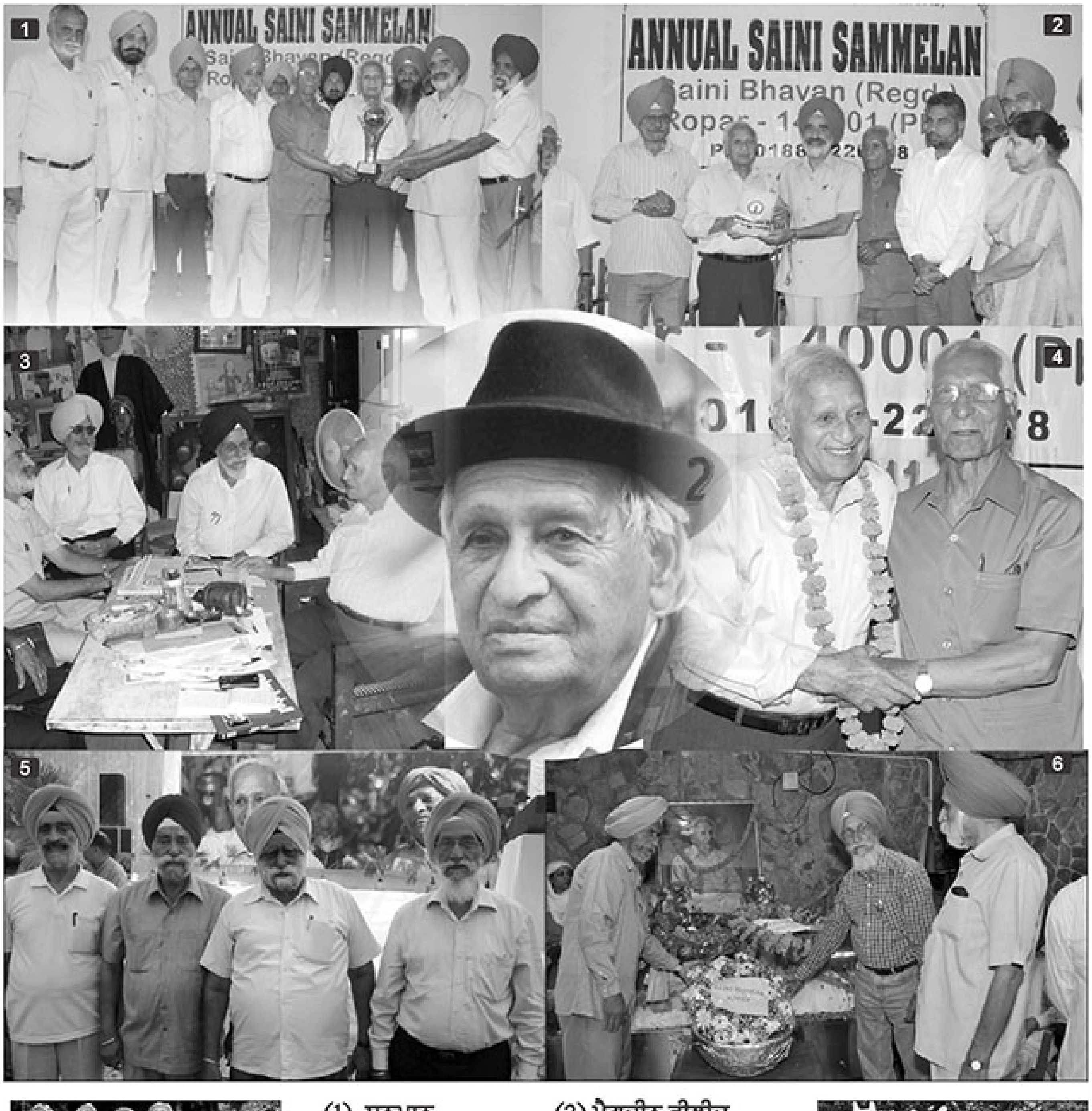

(1). ਸਨਮਾਨ
(2) ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰੀਲੀਜ਼
(3) ਮੁਲਾਕਾਤ
(4) ਸਵਾਗਤ
(5) ਅਲਵਿਦਾ
(6) ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ